

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Факультет обліку і аудиту
Кафедра обліку і оподаткування підприємницької діяльності

НЕСТЕРЧУК МАРІЯ ПЕТРІВНА

ОБЛІК І АНАЛІЗ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ
ПРЕДМЕТІВ

Спеціальність 7.03050901 – облік і аудит

Дипломна робота за освітньо-кваліфікаційним рівнем
«БАКАЛАВР»

Виконала: студентка 4 курсу, групи ОПД-41

напряму підготовки (спеціальності)

7.03050901 – облік і аудит

Нестерчук М. П.

Керівник: к. е. н., ст.викладач Мужевич Н. В.

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....		3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ.....		6
1.1	Економічний зміст, класифікація та оцінка запасів підприємства...	6
1.2	Нормативно-правове регулювання обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів.....	18
Висновки до розділу 1.....		28
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ.....		29
2.1	Документальне оформлення операцій надходження та витрачання малоцінних та швидкозношуваних предметів.....	29
2.2	Методика синтетичного та аналітичного обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів.....	36
2.3	Аналіз складу та структури малоцінних та швидкозношуваних предметів.....	45
2.4	Методика аналізу надходження, руху та використання малоцінних та швидкозношуваних предметів.....	54
Висновки до розділу 2.....		66
ВИСНОВКИ.....		69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....		72
Додатки		79

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах становлення ринкової економіки України зростає потреба в удосконаленні бухгалтерського обліку, особливо це стосується великих підприємств, де існує велика кількість господарських операцій, від відображення правильності яких залежать результати діяльності.

Особливе місце у виробничій діяльності підприємства займають малоцінні і швидкозношувані предмети (МШП), адже вони є засобами праці невисокої вартості з коротким терміном служби, які відносяться до класу запасів. Малоцінні та швидкозношувані предмети суттєво відрізняються від інших видів запасів, бо МШП багаторазово беруть участь у виробництві та зберігають свою натурально-речову форму до кінця строку корисного використання. Тому нині залишається актуальним питання удосконалення методики обліку МШП.

Малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП) – це засоби праці, які підприємство очікує використовувати менше одного року. До МШП також належать ті засоби праці, які, як очікують, використовуватимуть менше одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік.

Існування певних розбіжностей у законодавчо-нормативній базі щодо оцінки, класифікації, віднесення малоцінних засобів до того чи іншого активів створює для підприємства проблему оптимальної організації обліку МШП, що в свою чергу може призвести до формування неправдивих облікових даних та недостовірності фінансової звітності. Недостовірна та неправдива інформація про фінансовий стан підприємства, при цьому, унеможлиблює прийняття адекватних рішень як зовнішніми, так і внутрішніми користувачами.

Вагомий внесок в теоретичну розробку проблем організації і ведення бухгалтерського обліку і внутрішньогосподарського контролю матеріальних запасів та малоцінних та швидкозношуваних предметів, внесли вітчизняні вчені такі, як М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, А. М. Герасимович, С. Ф. Голов, М. О. Михайлова, В. Г. Лінник, М. С. Пушкар, Г. Г. Кирейцев, М. В. Кужельний, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець, Р. Л. Хом'як, П. П. Новиченко, В. Ф. Палій, О. М. Левченко, а також зарубіжні - В. Ф. Палій, С. О. Щенков, П. С. Безруких та інші. Разом з тим, деякі теоретичні та практичні

аспекти щодо сутності малоцінних та швидкозношуваних предметів, їхнього обліку та аналізу потребують проведення подальших досліджень, що й зумовило вибір теми та її актуальність.

Мета і завдання дослідження. Мета дипломної роботи полягає в удосконаленні методики та організації бухгалтерського обліку і аналізу малоцінних та швидкозношуваних предметів для забезпечення їх ефективного функціонування в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення означеної мети в процесі дослідження було поставлено такі завдання:

- уточнити економічну сутність категорії «малоцінні та швидкозношувані предмети» та їх застосування в обліковому процесі на підприємствах;
- оцінити сучасне нормативно-правове регулювання обліку і аналізу малоцінних та швидкозношуваних предметів та розробити рекомендації щодо їх удосконалення;
- розглянути форми первинних документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів та запропонувати їхнє удосконалення;
- удосконалити методику аналітичного та синтетичного обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів;
- здійснити аналіз складу та структури малоцінних та швидкозношуваних предметів;
- визначити шляхи вдосконалення організації аналізу малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Предметом дослідження є методика та організація обліку і аналізу малоцінних та швидкозношуваних предметів вітчизняних підприємств.

Об'єктом дослідження є обліково-аналітичний процес, що характеризує стан та рух малоцінних та швидкозношуваних предметів у ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» (м. Тернопіль).

Методи дослідження. Для забезпечення досягнення поставленої мети в дипломній роботі використовувались такі методи економічних досліджень: теоретичного узагальнення, дедукції та індукції, аналогії, аналізу і синтезу.

Під час проведення дослідження були детально вивчені і проаналізовані праці провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, нормативно-

правові акти, дані поточного обліку та звітності ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» (м. Тернопіль).

Наукова новизна одержаних результатів проведеного дослідження полягає у поглибленні теоретичних положень і вдосконаленні на цій основі методики та організації обліку і аналізу малоцінних та швидкозношуваних предметів підприємств, а саме:

- запропоновано в підприємствах використовувати внутрішні форми документів: Відомість видачі працівнику малоцінних та швидкозношуваних предметів працівникам та Відомість повернення малоцінних та швидкозношуваних предметів працівниками, що дозволить підвищити оперативний облік використання малоцінних та швидкозношуваних предметів в підприємствах;
- удосконалено методику синтетичного обліку швидкозношуваних предметів шляхом внесення субрахунків до рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети».

Практичне значення результатів дипломної роботи. Результати дослідження впроваджено у практичну діяльність ТОВ «Тернопільська меблева фабрика», що підтверджено довідкою про впровадження №24 від 15.05.2019 р.

Публікації. За даними наукового дослідження опубліковані тези «Методика синтетичного та аналітичного обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів» у збірнику наукових праць студентів «Проблеми обліку, контролю та аудиту в умовах економічних трансформацій» – Тернопіль, ТНЕУ, 2019р., с. 44-47.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕНТІВ

1.1. Економічний зміст, класифікація та оцінка запасів підприємства

Запаси є невід'ємною складовою діяльності підприємства і займають значну частину серед його активів. Їм належить особливе місце в складі майна і у структурі витрат підприємств при визначенні результату господарської діяльності суб'єкта господарювання та при розкритті інформації про його фінансовий стан. Виробничі запаси включають у склад оборотних активів, вони можуть перетворюватися на грошові кошти впродовж року чи одного операційного циклу.

Облік запасів, як одна із найважливіших складових бухгалтерського обліку з'явився, на думку багатьох вчених, в період зародження торгівельних відносин.

Дослідження мистецтва освоєння «бухгалтерії» свідчить про існування впорядкованої послідовності ліній і комбінацій на «первісних документах», можливо, що у даних «облікових документах» було зафіксовано «складські запаси» різних власників.

В своїх працях відомий вчений Я. В. Соколов описує, що існувало чотири класифікації рахунків матеріалів. Пейзер відрізняв чотири групи, а власне: сировина, яка надходить безпосередньо в переробку (рахунок спеціальних матеріалів), основні матеріали (рахунок виробничих матеріалів), матеріали, які надійшли прямо на переробку (рахунок матеріалів у виробництві) та на самий кінець, матеріали, які записуються на один із рахунків накладних витрат виробництва [8, с. 306-307].

Штраух та Стефан поділяли матеріали на три групи: 1) матеріали на складі (рахунки магазинів, складів, комірниць); 2) матеріали в виробництві (рахунки для матеріалів, які відпущені безпосередньо на виготовлення

продукції); 3) матеріали для обслуговування виробництва (ремонт, власні установки, інструменти, винти, гайки, болти), тобто рахунки внутрішніх замовлень [9, с. 214-215].

Кальмес вводив дві групи рахунків: основні та допоміжні матеріали.

Ляйтнер та Обербах відокремлювали: купівельні матеріали і матеріали власного виробництва та відповідно їм дві групи рахунків. Кальмес справедливо відмічав, що в останньому випадку мова йде про напівфабрикати. Обговорювалися й обмеження на застосування цього рахунка. Так, Шібе та Одерман, вважали виправданим відкриття рахунку «Матеріали», тільки в тому випадку, коли фабрика широко продавала матеріали на сторону, або ж якщо із одного і того ж матеріалу виготовлялися декілька видів виробів. В протилежному випадку придбані матеріали зразу ж списувалися на рахунок «Основного виробництва».

Цікаво відмітити, що Кальмесу доводилося наполягати на негайному відображенні в синтетичному обліку документів на надходження матеріалів. На практиці того часу бухгалтери, як правило, накопичували матеріальні документи і рахунки на оплату, а для складання проводки, приймали тільки взаємно перевірені документи. В більшості випадків рахунок постачальників не використовувався [9, с. 218].

Раціональна організація обліку запасів потребує економічно обґрунтованої їх класифікації.

Термін «запаси» у вітчизняній літературі з'явився із затвердженням П(С)БО. До впровадження стандартів термінологія мала різну назву, а саме товарно-матеріальні цінності, предмети праці, матеріальні ресурси, виробничі ресурси.

Дослідження літературних джерел дають змогу дійти до висновку, що вчені по різному визначають трактування терміну запасів та представляють їх як матеріальні ресурси або як предмети праці [20, с.12-13].

Досліджуючи дане питання, можна дійти висновку, що усі автори виділяють облік матеріалів як важливий розділ бухгалтерського обліку. Однак,

при цьому під об'єктом обліку мають на увазі матеріальні ресурси – одні облік предметів праці чи матеріальних ресурсів, інші – виробничих запасів або матеріальних цінностей.

Запаси в момент виробничого споживання повністю переносять свою вартість на вироблений продукт. Внаслідок чого виконують функцію оборотних засобів і є основою собівартості продуктів праці.

До введення в дію національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку категорія «запаси» в теоретичному аспекті розглядалася, в основному, з позиції матеріальних цінностей. Це пояснюється їх важливістю в процесі виробництва через значну матеріаломісткість.

На сьогоднішній день, інформація про запаси та її розкриття у фінансовій звітності регламентується Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

Відповідно до П(С)БО 9, запаси – це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [56].

Для організації процесу обліку запаси класифікуються за наступними ознаками (рис. 1.1).

Користувачам фінансового обліку необхідна інформація про склад запасів на початок і кінець звітного періоду не лише для аналізу зміни у складі та структурі запасів, а також для аналізу джерел формування, з метою оцінки їх впливу на фінансове становище підприємства. Дані обліку використовуються для аналізу забезпеченості запасами основної діяльності та ефективність їх витрачання.

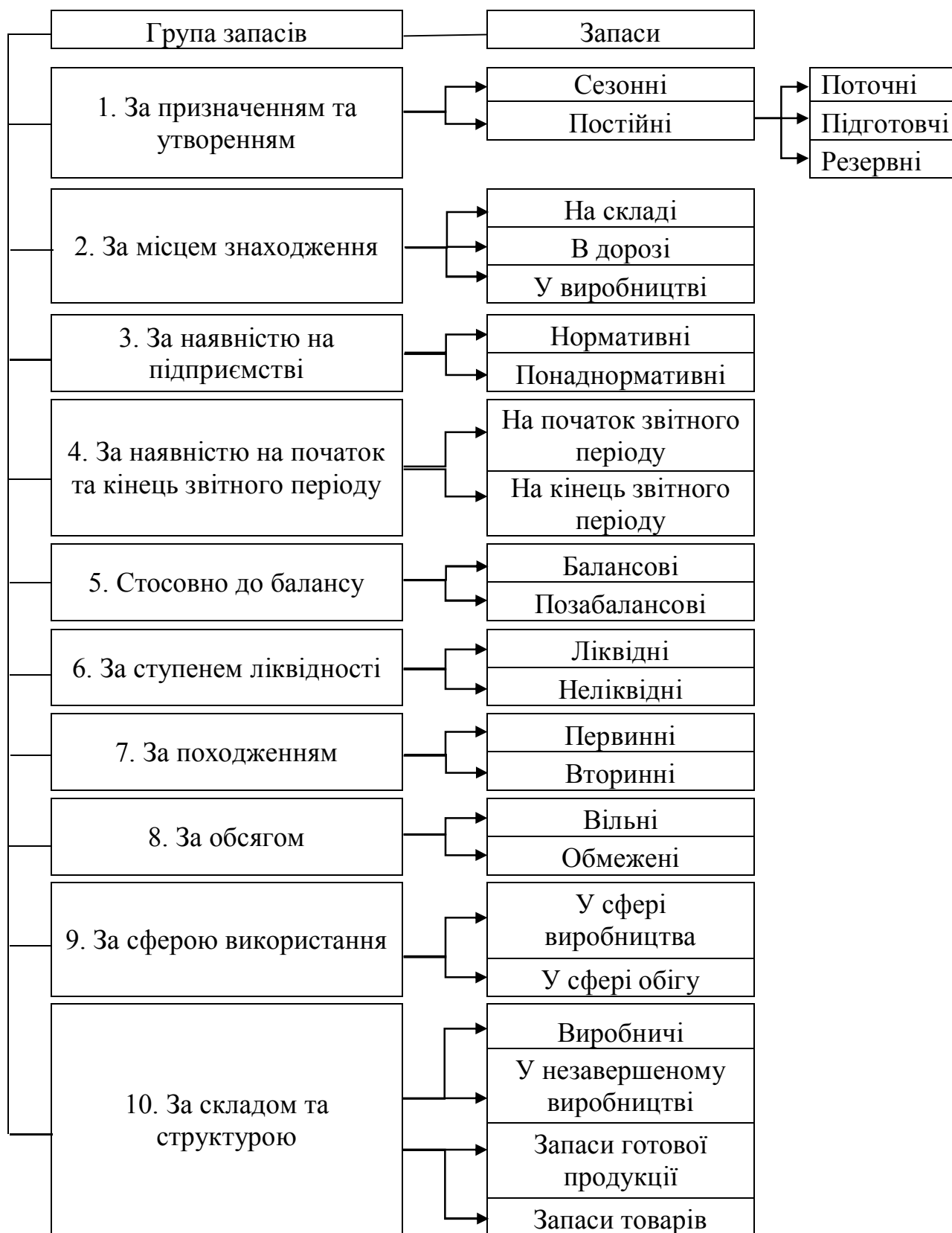

Рис. 1.1 Класифікація запасів[38, с. 167]

Для цілей бухгалтерського обліку запаси включають:

- сировину, основні й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва й адміністративних потреб;
- незавершене виробництво у вигляді не закінчених обробкою і складанням деталей, вузлів, виробів та незакінчених технологічних процесів. Незавершене виробництво на підприємствах, що виконують роботи та надають послуги, складається з витрат на виконання незакінчених робіт (послуг), щодо яких підприємством ще не визнано доходу;
- готову продукцію, що виготовлена на підприємстві, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом;
- товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані (отримані) та утримуються підприємством з метою подальшого продажу;
- малоцінні та швидкозношувані предмети, що використовуються протягом не більше одного року або нормального операційного циклу, якщо він більше одного року;
- поточні біологічні активи, якщо вони оцінюються за цим Положенням (стандартом), а також сільськогосподарська продукція і продукція лісового господарства після її первісного визнання.

Одиницею бухгалтерського обліку запасів є їх найменування або однорідна група (вид).

Однією із класифікацій запасів є класифікація за Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Класифікація запасів згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій

Синтетичні рахунки	
Код	Назва
1	2
20	Виробничі запаси
21	Поточні біологічні активи
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети
23	Виробництво
24	Брак у виробництві
25	Напівфабрикати
26	Готова продукція
27	Продукція сільськогосподарського виробництва
28	Товари

Важливою складовою запасів, звичайно, є виробничі запаси. Проте значне місце відведено і іншим складовим запасів, зокрема, – малоцінним та швидкозношуваним предметам, які відносяться до малоцінних активів підприємства. В свою чергу, малоцінні активи розрізняють в бухгалтерському обліку за термінами експлуатації (рис. 1.2).

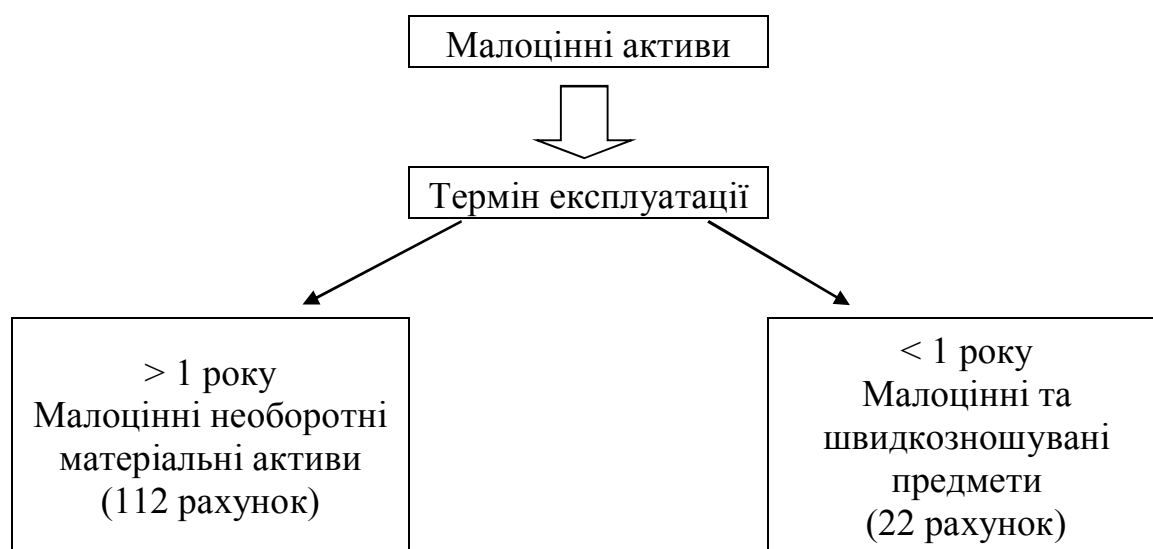

Рис. 1.2. Класифікація малоцінних активів в бухгалтерському обліку за термінами експлуатації

З рисунку 1.2 видно, що малоцінні та швидкозношувані предмети (далі по тексту – МШП) повинні бути використані протягом одного операційного циклу чи строком до 12 місяців. Їхня вартість включається у собівартість продукції, тому важливим моментом є їхня оцінка в обліку. Так, як МШП є складовою запасів, тому розглянемо їхню оцінку відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» (рис. 1.3).

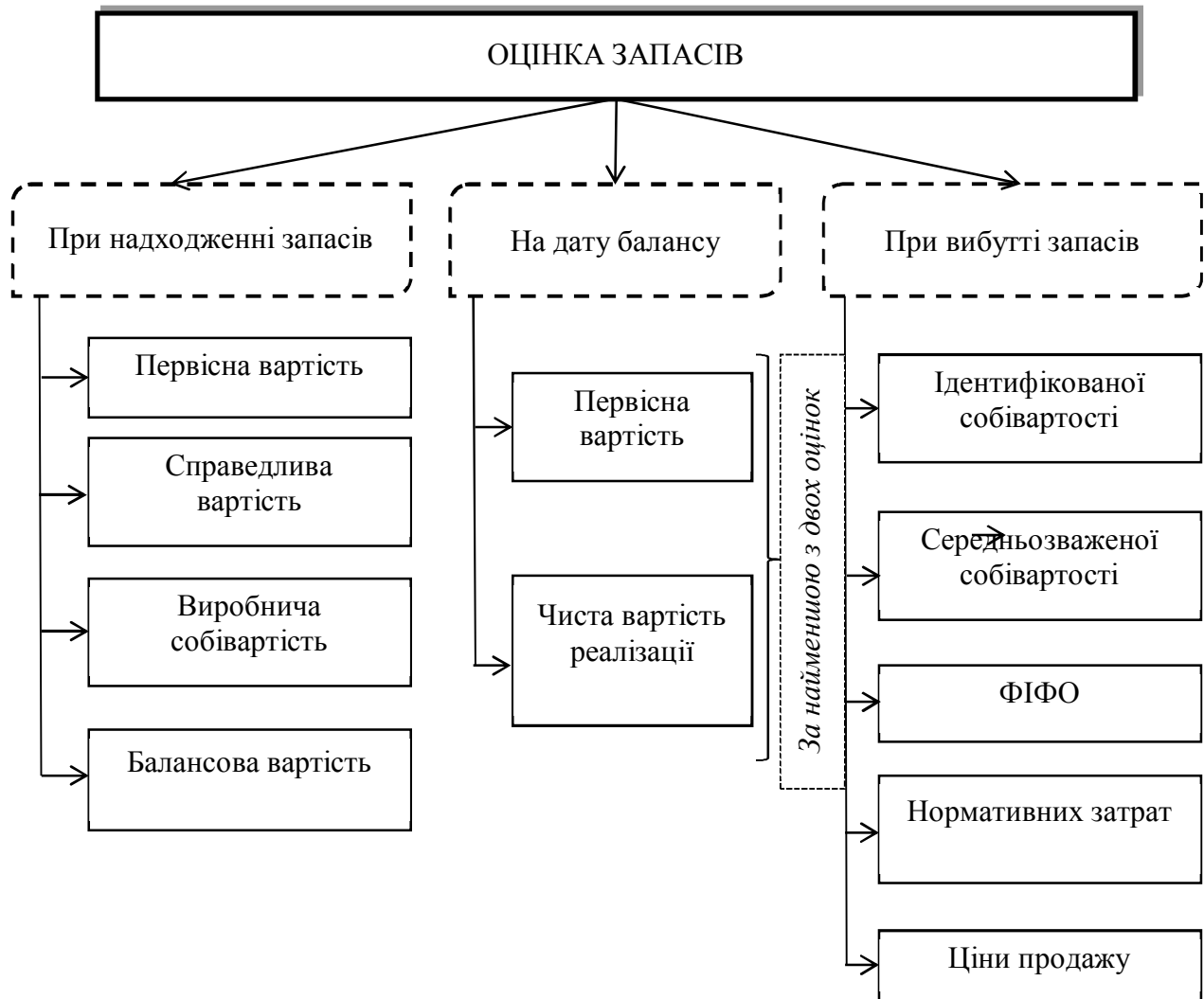

Рис. 1.3. Оцінка виробничих запасів за вимогами П(С)БО 9 «Запаси» при їх надходженні, вибутті та на дату балансу

З рисунку 1.3 видно, що відповідно до П(С)БО 9 в бухгалтерському обліку оцінку запасів здійснюють на таких етапах:

1. Первісна оцінка (при поступленні запасів): первісна вартість, фактичні витрати, справедлива вартість, балансова вартість;

2. При вибутті запасів: ідентифікована собівартість, середньозважена собівартість, собівартість перших за часом надходження, нормативних затрат, ціна продажу;

3. На дату складання балансу: первісна вартість, чиста вартість реалізації.

Розглянемо оцінку запасів при різних методах надходження (табл. 1.2)

Таблиця 1.2

Оцінка запасів залежно від джерела їх надходження чи способу отримання

Джерело надходження	Склад первісної вартості
1	2
Придбання за плату	Усі витрати, пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях, у т. ч. фактичні витрати на: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплату тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи страхування ризиків транспортування запасів); інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати підприємства на доопрацювання і підвищення якісно технічних характеристик запасів.
Виготовлення власними силами	Собівартість їх виробництва, яка визначається П(С)БО 16 «Витрати»
Внесення до статутного капіталу	Погоджена засновниками (учасниками) справедлива вартість
Безоплатне отримання	Справедлива вартість
Придбання в обмін на подібні запаси	Балансова вартість переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість. Різниця між балансовою і справедливою вартістю включається до витрат періоду.
Придбання в обмін на неподібні запаси	Справедлива вартість переданих запасів

Не відносяться до первісної вартості запасів, а належать до витрат того періоду, в якому вони виникли:

- понаднормові втрати та нестачі запасів;
- фінансові витрати;
- витрати на збут;
- загальногосподарські та інші подібні витрати, що не пов'язані із придбанням та доставкою запасів і приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

Відповідно до п. 16 П(С)БО 9 «Запаси» у випадку будь-якого вибуття запаси (в тому числі МШП) оцінюються за одним із таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (далі — ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Нагадаємо, що при цьому для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакові умови використання, застосовується тільки один із наведених методів.

Метод ідентифікованої собівартості передбачає ведення окремого обліку за кожним видом запасів і списання їх за фактичною собівартістю, яка склалася на момент придбання. Відповідно до П(С)БО 9 за цим методом оцінюються запаси, які відпускаються, та послуги, що виконуються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють одне одного.

При застосування цього методу рух вартості запасів співпадає з фактичним рухом, тому вартість відпущених запасів та їх залишкова вартість обліковується за фактичною собівартістю. Впровадження методу можливе при використанні комп'ютерних технологій в обліку запасів, пристроїв зчитування штрих-кодів, коли кожна одиниця запасів має специфічні, властиві тільки їй характеристики, тобто запаси не є однорідними за своїми споживчими якостями. Проте, можливість застосування цього методу на практиці обмежена

з причин різноманітності номенклатури і великої кількості однакових видів запасів, що надходять у різні періоди від різних постачальників.

При використанні методу ідентифікованої собівартості вартість відпущених запасів та їх залишків обліковується за фактичною собівартістю. Але в результаті використання цього методу однакові запаси обліковуються за різною вартістю, що не завжди зручно. Залежно від того, який саме з однакових запасів використає підприємство, змінюватиметься величина прибутку відповідно до первісної вартості кожного запасу.

За методом середньозваженої собівартості при різних цінах на запаси визначається середня ціна, за якою потім списується собівартість запасів. Так, оцінка за середньозваженою собівартістю проводиться щодо кожної одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця й вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів. Даний метод особливо популярний у бухгалтерській вітчизняній практиці.

Метод ФІФО ґрунтується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили до підприємства/установи (відображені у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів [7, с. 310-313].

Перевага методу ФІФО полягає у його простоті, систематичності та об'єктивності. Його використання не дозволяє маніпулювати даними з метою штучного завищення або заниження вартості запасів, тобто сприяє запобіганню маніпулювати прибутком, забезпечує відображення в балансі суми запасів за майже поточною ринковою вартістю. Метод ФІФО оправдовує себе в умовах незначної інфляції. Застосування за умови високої інфляції призведе до завищення вартості матеріальних залишків, зниження собівартості готової продукції та, як наслідок, завищення результатів від реалізації.

При безперервному обліку вартість витрачених запасів розраховується з їх загальної вартості безпосередньо при витрачанні чергової партії. Собівартість

проданих запасів визначається шляхом підсумовування вартостей використаних при збуті запасів. При застосуванні цього методу рух вартості запасів хоча в точності і не співпадає з їх рухом в натуральному виразі, але наближається до нього, причому, чим частіше здійснюється придбання і витрачання запасів, тим ближчим є це співпадання.

При періодичному обліку, як вже зазначалось, реальне чергування надходжень та витрат замінюється послідовними діями: спочатку враховуються всі надходження, а потім — всі витрачання. При періодичній оцінці запасів за методом ФІФО бухгалтер виводить підсумки оприбуткування запасів за весь звітний період, після чого відображає вибуття необхідної кількості запасів в хронологічному порядку, від першого постачання до того, в якому виникло повне вибуття запасів в даному звітному періоді. Вартість запасів на кінець звітного періоду визначається за допомогою інвентаризації. Сальдо запасів на кінець періоду обчислюється як добуток кількості запасу в натуральному виразі і ціни (при придбанні запасів) або собівартості (при самостійному виготовленні) одиниці запасу з останньої його партії, що надійшла [36, с. 68-70].

Оцінка за нормативними затратами полягає в застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлено підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Тому для використання цього методу підприємству потрібні норми витрачання запасів на одиницю продукції (робіт, послуг).

Оцінка за цінами продажу характерна для підприємств роздрібною торгівлі й ґрунтується на застосуванні середнього проценту торгової націнки товарів (п. 22 П(С)БО 9). Вона може застосовуватись підприємствами, які мають значну і змінну номенклатуру товарів із приблизно однаковим рівнем торгової націнки. При цьому сума торгової націнки на реалізовані товари розраховується як добуток продажної (роздрібною) вартості реалізованих товарів і середнього відсотка торгової націнки, який визначається за допомогою ділення суми залишку торгових націнок на початок звітного місяця і торгових націнок

продажній вартості отриманих у звітному місяці товарів на суму продажної (роздрібної) вартості залишку товарів на початок звітного місяця та продажної (роздрібної) вартості одержаних у звітному місяці товарів.

На дату балансу запаси оцінюють за вартістю, що не перевищує суму, очікуваної від їх продажу чи використання, у випадку їх пошкодження, зниження ціни реалізації або старіння запаси оцінюють та відображають у звітності за чистою вартістю реалізації.

Чиста вартість реалізації це очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності. Визначається за кожною одиницею запасів шляхом вирахування з очікуваної ціни продажу очікуваних витрат на завершення виробництва та збут.

Формула обчислення чистої вартості реалізації:

$$\text{ЧВР} = \text{Ц} - \text{Р}, \text{ де} \quad (1.1)$$

ЧВР - чиста вартість реалізації запасу;

Ц- очікувана ціна продажу запасів;

Р - очікувані витрати на виробництво та збут запасів.

Сума, на яку первісна вартість запасів перевищує чисту вартість їх реалізації, та вартість повністю втрачених запасів списують на витрати звітного періоду (за дебетом субрахунку 94.6 «Втрати від знецінення запасів»),

Суми нестачі та втрат від псування цінностей до прийняття рішення про конкретних винуватців відображають на позабалансовому рахунку (за дебетом субрахунку 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей»). Після встановлення осіб, які повинні відшкодувати витрати, належна до відшкодування суму зараховується до складу дебіторської заборгованості (субрахунок 37.5 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків») і доходу звітного періоду (субрахунок 71.6 «Відшкодування раніше списаних активів»).

Якщо чиста вартість реалізації цих запасів, що раніше були уцінені та є активами на дату балансу надалі збільшується, то на суму збільшення чистої вартості реалізації, але не більше суми попереднього зменшення, визнають

інший операцій дохід (за кредитом субрахунку 71.9 «Інший операційний дохід») із збільшенням вартості цих запасів.

Отже, в сучасній економічній ситуації, що має властивість постійно змінюватися, необхідно враховувати позитивні і негативні наслідки використання кожного конкретного методу оцінки як надходження, так і вибуття запасів, що є важливим показником обґрунтування собівартості продукції, розрахунку виробничих витрат, а також доходів від реалізації. Аналіз застосування різних методів оцінки запасів показує, що при кожному з них можна одержати різні результати, як позитивні, так і негативні. Усе залежить від необмеженої кількості зовнішніх та внутрішніх факторів, які впливають на результати діяльності підприємства.

1.2. Нормативно-правове регулювання обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів

Нормативне регулювання обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів в Україні здійснюється органами, що мають на це відповідні повноваження, а саме: Верховною Радою, Президентом України, Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, місцевими державними адміністраціями.

Загальне державне керівництво бухгалтерським обліком в Україні сьогодні здійснює Кабінет Міністрів України. Державне регулювання проводиться з такою метою:

1. Створити єдині правила ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що є обов'язковими для всіх підприємств і організацій;
2. Удосконалити бухгалтерський облік і звітність.

Вся система нормативно-правових актів щодо регулювання бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів в Україні може бути представлена 5-рівневою структурою (рис. 1.4).

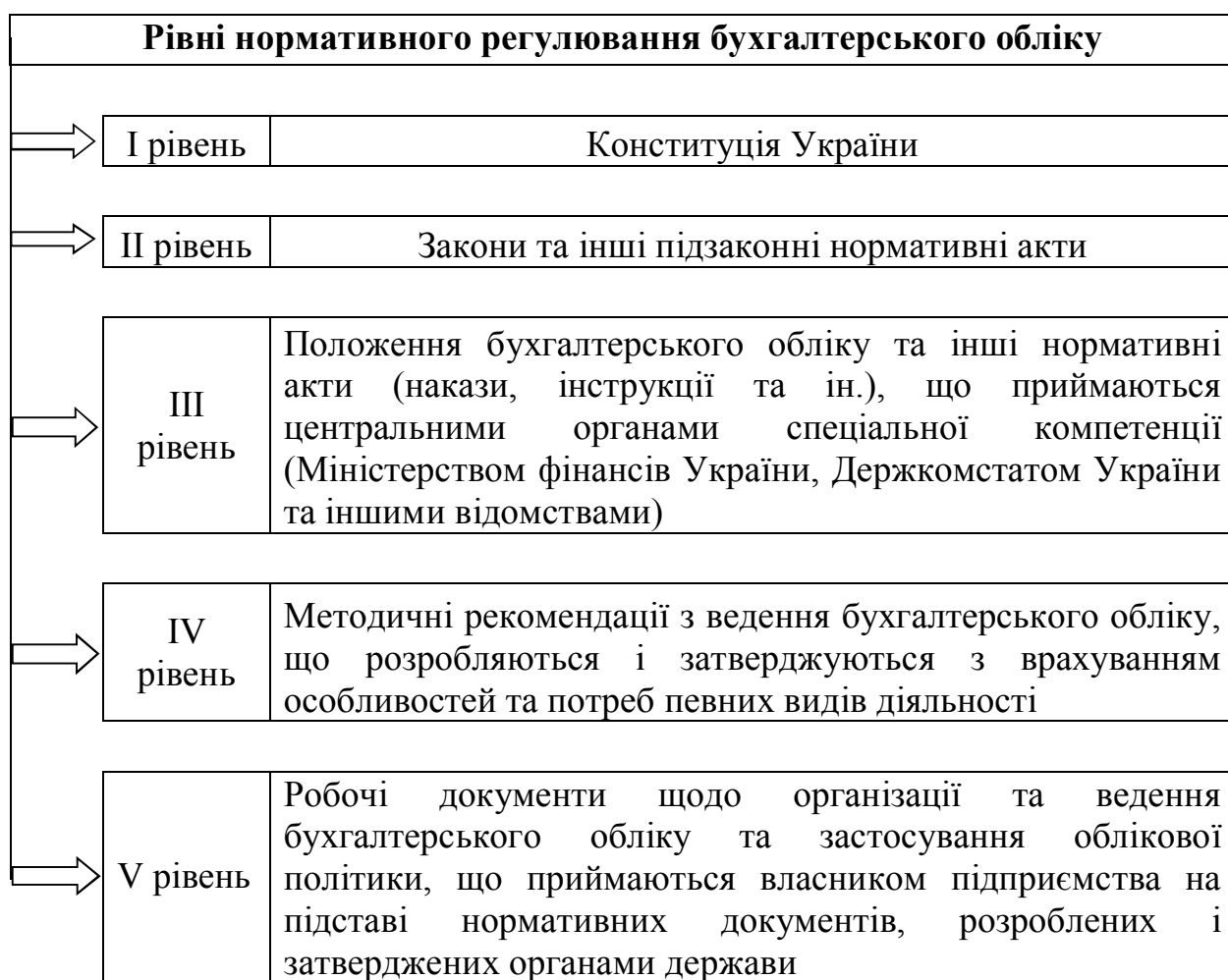

Рис. 1.4. Рівні нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні

На першому рівні системи нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні Закон «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. встановлює правові основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності в Україні.

На другому рівні системи нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку розробляються та впроваджуються нормативні акти Кабінету Міністрів України, інших урядових органів, що встановлюють принципи, які необхідно використовувати під час розробки положень третього й четвертого рівнів.

Третій рівень регулюється національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку з окремих тем і напрямів.

На четвертому рівні складаються рекомендації з організації й ведення бухгалтерського обліку окремих видів активів, зобов'язань, інших господарських операцій. Призначення даних рекомендацій – у забезпеченні раціональної системи обліку з застосуванням прогресивних форм обліку та способів його ведення.

На п'ятому рівні накази про облікову політику підприємства, Положення про бухгалтерську службу та додатки до них, які розробляють на підприємствах.

Нормативні документи законодавчо закріплюють ті чи інші напрямки діяльності фізичних і юридичних осіб. Вони представляють кодекси, закони, накази, стандарти, правила, методичні вказівки, що дозволяють особі правильно організувати свою діяльність, попередити від невірних кроків. Облік МШП регламентується такою нормативною базою (табл. 1.3).

Безпосередньо правові норми регулювання організації ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні визначені в Законі України від 16.07.1999 р. № 996–XIV «Про бухгалтерський облік, фінансову звітність в Україні» [24]. Закон визначає правові принципи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності підприємством відповідно до чинного законодавства. Фінансова звітність та методи ведення бухгалтерського обліку визначаються національними Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО) та не суперечать міжнародним стандартам. Також згідно вимог Закону кожна господарська операція, що відображається на рахунках бухгалтерського обліку має ґрунтуватися на даних первинного документа. Під час обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів підприємство повинно дотримуватися основних принципів бухгалтерського обліку, які закладені в цьому Законі.

Таблиця 1.3

Нормативно-правові документи з обліку малоцінних та
швидкозношуваних предметів

Джерело інформації	Зміст	Використання інформації
1	2	3
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996	Правові основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку й складання фінансової звітності в Україні.	Дотримання основних принципів бухгалтерського обліку, якими регулюється і облік малоцінних та швидкозношуваних предметів господарських операцій.
Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV	Договірна діяльність	Дотримання основних умов здійснення діяльності суб'єктами господарювання різних форм власності. Порядок надходження та приймання малоцінних та швидкозношуваних предметів регулюється умовами договорів.
Податковий кодекс України від 02.12.2010р. № 2755-УТ	Оподаткування операцій, пов'язаних із рухом виробничих запасів	Регулює відносини в сфері податків і зборів та визначає вичерпний перелік зборів та податків, що установлені в Україні. Дослідження правильності оподаткування операцій, пов'язаних із рухом виробничих запасів
Митний кодекс	Сфера здійснення зовнішньої торгівлі підприємствами	Визначає перелік товарів, які можуть бути експортовані та імпортовані та низку інших особливостей, які мають визначальний вплив на здійснення господарської діяльності в сфері зовнішньої торгівлі.
П(с)БО 9 "Запаси"	Методика обліку запасів на підприємстві, розкриття інформації в фінансовій звітності	Нормативно-правове регулювання при дослідженні операцій, пов'язаних із рухом запасів

Продовження табл. 1.3		
1	2	3
Нормативні документи про поставки продукції виробничо-технічного призначення	Договірні відносини між підприємствами-постачальниками та покупцями виробничо-технічного призначення	Доцільність придбання продукції виробничо-технічного призначення та її використання, дотримання правил приймання за кількістю та якістю
Нормативні документи про інвентаризацію запасів	Організація і проведення інвентаризації запасів	Дотримання нормативних актів при здійсненні контролю за цілісністю запасів, визначення розмірів нестачі, пошкодження запасів, установлення осіб, відповідальних за збитки
Нормативні документи про документи і документообіг у бухгалтерському обліку	Порядок оформлення первинних документів при виконанні господарських операцій на підприємствах	Дослідження господарських операцій, пов'язаних із рухом запасів, використання первинних документів у системі доказів
Нормативно-довідкова інформація про порядок видачі доручень на отримання запасів, відпускання їх за дорученнями	Застосування доручень при оформленні операцій, пов'язаних з отриманням та відпуском запасів	Визначення відповідальних осіб за отримані запаси
Основне положення про облік тари на підприємстві	Організація та методика обліку тари на підприємстві	Дослідження господарських операцій із використанням тари та її обліку
Нормативні документи про бухгалтерський облік МШП	Порядок обліку МШП	Дослідження господарських операцій з МШП
МШП на складі та в експлуатації	Дотримання нормативних актів при обліку МШП	Дослідження господарських операцій про передачу МШП в експлуатацію
Короткі вказівки щодо застосування типових міжгалузевих форм первинної документації з обліку запасів	Правила оформлення первинних документів з обліку запасів	Оцінка якості первинних документів з обліку запасів на підприємстві
Нормативні документи про норми списання та витрачання запасів	Списання запасів за кількістю та якістю	Дослідження господарських операцій із списання запасів
Нормативні документи про списання природного убутку	Встановлення втрат у межах природного убутку	Дослідження господарських операцій зі списання втрат у межах природного убутку

Як зазначалося вище, до нормативно-правових документів які визначають порядок організації та обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів належать нормативні документи різних рівнів які визначаючи основи діяльності суб'єкта господарювання в сфері обліку, оподаткування та контролю здійснюють опосередкований вплив на процес руху МШП та відповідно його облікове відображення. Варто зауважити що на рівні нормативного регулювання представленого кодексами та законами операції з руху МШП регулюються виходячи із певних організаційних моментів які можуть мати опосередкований вплив на бухгалтерське відображення операцій з рухом МШП. Найбільший вплив на здійснення діяльності та визначення особливостей операцій з МШП мають кодекси, зокрема, Податковий кодекс України, який регулює відносини в сфері податків і зборів та визначає вичерпний перелік зборів та податків, що установлені в Україні. В цьому кодифікованому законі також йде мова про порядок адміністрування податків і зборів, платників податків і зборів, повноваження контролюючих органів, компетенцію та обов'язки посадових осіб при здійсненні податкового контролю, а також визначена відповідальність таких осіб при порушенні податкового законодавства. У ПКУ не дано визначення, що таке МШП. Головне тут те, що цей об'єкт не можна віднести до ОЗ, тому що він використовується менше одного року і його вартість у більшості випадків менша за 6000 грн. (визначення з пп. 14.1.138 ПКУ). МШП слід обліковувати в податковому обліку за тими самими правилами, що й звичайні запаси (списання у виробництво чи використання). В ПКУ розглядаються важливі моменти щодо податкового обліку МШП.

Якщо МШП не втратив своїх якісних характеристик під час експлуатації протягом певного строку і згодом може використовуватися знову. Наприклад, спеціальний одяг, який обліковувався на підприємстві як МШП, а згодом був переданий в експлуатацію, може повернутися на склад. МШП, які видаються працівникам для виконання службових функцій, є власністю підприємства та

залежно від терміну використання підлягають обов'язковому поверненню у випадках:

- звільнення працівника з підприємства;
- переведення працівника на іншу роботу (до іншого цеху, відділу тощо);
- зміни виду робіт, впровадження нових технологій, введення нових або заміни наявних знарядь праці;
- завершення виконання працівником робіт, для яких був потрібен цей МШП;
- дострокового зносу МШП (для підтвердження їх непридатності для подальшого використання в діяльності).

Відповідно до Національного цивільного законодавства будь-який господарський правочин між суб'єктами підприємництва оформляється договором. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435–IV із змінами та доповненнями регулює порядок здійснення відносин у першу чергу договірних відносин. Необхідно відмітити, що цей законодавчий документ має важливе значення для всіх суб'єктів господарювання, що також впливає на особливості руху МШП оскільки надходження та вибуття МШП залежатиме як від вибраного договору так і від умов які в ньому визначено. Статтею 208 Цивільного Кодексу передбачено, що правочин між юридичними особами належить вчиняти у письмовій формі. В розділі «окремі види зобов'язань» даються загальні положення про купівлю-продаж товару, заключення договору купівлі-продажу, обов'язки та відповідальність продавця, правові наслідки порушення умови договору, ціна товару, оплата і страхування товару. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436–IV [19] спрямований на визначення основ здійснення діяльності суб'єктами господарювання різних форм власності. Порядок надходження та приймання малоцінних та швидкозношуваних предметів регулюється умовами договорів. Невідповідності за якістю і асортиментом регулюється ст. 669–672 ЦКУ, а саме 336 дає право підприємству самостійно розпорядитися малоцінними та швидкозношуваними предметами від яких відмовляється постачальник.

В IV розділі «Господарські зобов'язання» дається загальна характеристика господарських зобов'язань, що таке господарські договори, ціни і ціноутворення у сфері господарювання; Статтею 180 цього Кодексу встановлено, що господарський договір вважається укладеним, якщо між сторонами у передбачений законом порядку та формі досягнуто згоди щодо усіх його істотних умов. Якщо підприємство немає відповідної ліцензії, то відповідно до статті 207 договір може бути визначений недійсним. Невідповідності за якістю і комплектністю при надходженні малоцінних та швидкозношуваних предметів регулюються статтею 268–270 ГКУ, а також бездокументна поставка малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Митний кодекс має безпосередній вплив на рух операцій з МШП оскільки визначає перелік товарів, які можуть бути експортовані та імпортовані та низку інших особливостей, які мають визначальний вплив на здійснення господарської діяльності в сфері зовнішньої торгівлі.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про МШП і розкриття її у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Дане положення визначає метрологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про малоцінні та швидкозношувані предмети і розкриття її у фінансовій звітності. Дається визначення первісної оцінки малоцінних та швидкозношуваних предметів, оцінки вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів та оцінки малоцінних та швидкозношуваних предметів на дату балансу.

Згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку капіталу, зобов'язань, активів і господарських операцій організацій і підприємств та Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затвердженої Наказом Міністерства фінансів України № 291 від 10.11.1999 р. (із останніми – змінами та доповненнями від 27.06.2013 р.), для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух малоцінних та швидкозношуваних предметів, що належать підприємству та знаходяться у складі запасів призначено рахунок

22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». За дебетом рахунку 22 відображаються за первісною вартістю придбані (отримані) або виготовлені малоцінні та швидкозношувані предмети, за кредитом – за обліковою вартістю відпуск малоцінних та швидкозношуваних предметів в експлуатацію із списанням на рахунки обліку витрат, а також списання нестач і втрат від псування таких предметів. Аналітичний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів ведеться за видами предметів по однорідних групах, установлених, виходячи з потреб підприємства [54]. У Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку запасів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2 (із останніми змінами та доповненнями від 30.12.2013 р.) зазначаються ще два критерії визнання МШП активом: – підприємству перейшли ризики й вигоди, пов'язані з правом власності або з правом повного господарського оперативного управління на придбані (отримані) запаси; – підприємство здійснює управління та контроль за МШП [41]. Важливим нормативним документом є Наказ Міністерства статистики України від 22.05.96 р. № 145 «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів». В цьому документі затверджено типові форми з обліку малоцінних швидкозношуваних предметів, які повинні застосовувати підприємства всіх форм власності [45]. В Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, затверджений постановою КМУ від 22.02.96 р. № 116 визначається розмір збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) малоцінних та швидкозношуваних предметів на підприємстві. Інструкція про інвентаризацію основних засобів нематеріальних активів товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків, затверджена наказом Мінфіну України від 11.08.94 р. № 69 передбачає проведення інвентаризації малоцінних та швидкозношуваних предметів за Наказом керівника підприємства (п. 11.1) постійно діючою інвентаризаційною комісією. Згідно з п. 11.3 та п. 11.4 Інструкції, робочі інвентаризаційні комісії разом з бухгалтерією підприємства

розробляють пропозиції щодо заліку нестач і надлишків у результаті пересортиці і враховувати вимоги п. 11.12, де допускається пересортиця тільки МШП однакового найменування. Тут же описано порядок заліку нестач і надлишок при пересортиці. Також в підсумку необхідно що важливим нормативним актом, який діє сьогодні в Україні і в якому наведений перелік та класифікація МШП, заходи щодо організації обліку і збереження МШП є Положення з бухгалтерського обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів (додаток до листа Міністерства фінансів СРСР від 18 жовтня 1979 р. № 166) [44]. Значна частина його положень не відповідає вимогам діючих на сьогодні нормативних актів (П(с)БО, Плану рахунків та інструкції до нього), особливо щодо складу об'єктів які відносять до МШП, оцінки їх, списання з балансу. При цьому, відповідно до постанови Верховної Ради України «Про порядок тимчасової дії на території України окремих актів законодавства СРСР» від 12.09.91 р. № 1545-ХН, Положення № 166 діє в частині, що не суперечить вимогам чинного законодавства України. Також важливою складовою удосконалення правового забезпечення МШП є ефективна облікова політика в господарстві. Положення облікової політики в частині МШП, визначені в Наказі про облікову політику, є своєрідним вибором способу ведення обліку та складання звітності не тільки для зовнішніх, але і внутрішніх користувачів. Отже, як інформація, що розкриває особливості ведення обліку, щодо МШП в обліковій політиці, важливими є наступні моменти: визначення переліку об'єктів обліку МШП та їх структури і класифікації; визнання й первісна оцінка; оцінка споживання, руху та вибуття МШП; способів обліку – партійний, сортовий чи за залишками – сальдовий.

Отже, в результаті проведених досліджень, можна зробити висновок, що нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування МШП в цілому сформоване, але є ряд проблемних моментів які потребують подальшого розвитку та вдосконалення, про що свідчить наявність певних розбіжностей в нормативно-правовій базі щодо класифікації МШП, віднесенні малоцінних та швидкозношуваних предметів до певного виду активу. Для вирішення

зазначених проблем, доцільним було б формування окремого положення (стандарту), який би регулював основні облікові та податкові аспекти формування в обліку інформації про малоцінні та швидкозношувані предмети.

Висновки до розділу 1

В результаті дослідження теоретико-методичних основ обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів в підприємствах України, можна зробити такі висновки:

1. Одним з важливих елементів діяльності підприємства виступають запаси, які займають значну частину серед його активів, їм належить особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності, при визначенні результатів господарської діяльності суб'єкта господарювання та при висвітленні інформації про його фінансовий стан. Складовою частиною запасів є малоцінні та швидкозношувані предмети.

2. Нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування МШП характеризується низкою законів, кодексів, П(С)БО, методичними рекомендаціями та інструкціями. Загалом є сформованим, але є ряд проблемних моментів які потребують подальшого розвитку та вдосконалення, про що свідчить наявність певних розбіжностей в нормативно-правовій базі щодо класифікації МШП, віднесенні малоцінних та швидкозношуваних предметів до певного виду активу, що потребує удосконалення.

3. Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси загалом та малоцінні та швидкозношувані предмети зокрема, і розкриття її у фінансовій звітності регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Детальні аспекти бухгалтерського обліку запасів розкриті в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку запасів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 10 січня 2007р.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ МАЛОЦІННИХ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНИХ ПРЕДМЕТІВ

2.1. Документальне оформлення операцій надходження та витрачання малоцінних та швидкозношуваних предметів

Документи є основою організації облікового процесу на підприємстві. Вони підтверджують факт здійснення господарських операцій та є підставою для записів у реєстри бухгалтерського обліку. Без правильно складеного і відповідним чином оформленого первинного документа не може бути здійснено жодного запису в бухгалтерському обліку.

Документи складаються з окремих показників, які називають реквізитами. Сукупність реквізитів визначає зміст документа, а їх розміщення – його форму. Щоб документ відповідав своєму призначенню, його необхідно скласти відповідно до форми, прийнятої для даної категорії документів. Від повноти і якості оформлення документів залежить їх доказова (юридична) сила, адже вони є свідченням, доказом, підтвердженням реальності конкретних господарських явищ, фактів, подій.

Первинні документи повинні складатися у момент здійснення операції, а якщо таке неможливо, то негайно після її завершення. За достовірність даних, що становлять зміст документа, та якість його складання відповідальність покладається на посадових осіб, які підписали документ. У документах не повинно бути не застережених виправлень, підчисток, помарок. Усі числа повинні бути написані чітко, розбірливо. Складені документи необхідно своєчасно передавати до бухгалтерії для їх опрацювання, використання в оперативному управлінні та поточному обліку і для складання звітності. Опрацьовані документи підлягають зберіганню в поточному архіві бухгалтерії.

Усі розрахункові документи (рахунки, рахунки-фактури та ін.) на МШП, що надійшли, з відповідними додатками до них (специфікаціями, сертифікатами, якісними посвідченнями та ін.) направляються до бухгалтерії, де вони заносяться до реєстру, у якому кожному рахунку присвоюється порядковий номер [5, с. 198-199].

Зареєстровані у бухгалтерії розрахункові документи з додатками до них передаються у відділ логістики (постачання), який проставляє в реєстрах акцептовані суми чи відмови від акцепту, після чого розрахункові документи щоденно передаються до бухгалтерії.

Зареєстровані примірники розрахункових та інших документів (специфікації, сертифікати, якісні посвідчення тощо) передаються для приймання та оприбуткування МШП.

Вантажі, доставлені уповноваженою особою на підприємство, здаються на відповідний склад під розписку завідувача складом (комірника) на квитанції транспортного документу постачальника (товарно-транспортній накладній) [33, с. 101].

Своєчасне оприбуткування вантажів, що прибули, контролюється відділом логістики (постачання) і бухгалтерією на підставі прибуткових документів. Порядок такого контролю визначається підприємством самостійно залежно від конкретних умов його діяльності та організації постачання. Відділи логістики (постачання) здійснюють також систематичні спостереження і оперативний контроль за вантажами, що перебувають у дорозі [5, с. 202].

Усі МШП, що прибули на підприємство, мають бути своєчасно оприбутковані на відповідних складах. Якщо в інтересах виробництва доцільно направити окремі партії МШП безпосередньо у виробництво, то їх обліковують як такі, що надійшли на склад і передані у виробництво. При цьому у прибуткових і видаткових документах робиться позначка про те, що матеріали отримані від постачальника і видані цеху без їх завезення на склад (транзитом).

Отримані малоцінні та швидкозношувані предмети приймаються за кількісними та якісними параметрами [4, с. 22-23].

Якщо при прийманні МШП встановлено нестачу або невідповідність кількості, зазначеної в документах, покупець (одержувач) зобов'язаний призупинити подальше приймання, забезпечити збереження товарів, не змішуючи їх з аналогічними товарами, скласти акт первинного приймання МШП за підписами осіб, які здійснювали приймання.

Зазначимо, що оформлення надходження малоцінних та швидкозношуваних предметів на підприємство, облік їхнього руху на складі проводяться так, як і інших запасів. Видача малоцінних предметів (інструментів, пристроїв, спецодягу) зі складу в експлуатацію – в інструментальні комори цехів, виробництв, у підзвіт начальникам дільниць, відділів, здійснюються оформленням накладної на внутрішнє переміщення типової форми № М-11.

Як було зазначено в п. 1.2. операції з обліку руху МШП, що знаходяться в експлуатації, оформляються документами, затвердженими наказом Міністерства України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів» від 22.05.96 р. № 145:

1. № МШ-1 «Відомість на поповнення (вилучення) постійного запасу інструментів (пристроїв)».

Відомість форми № МШ-1 застосовується для обліку зміни запасу інструментів (пристосувань) у цехових інструментальних коморах на тих підприємствах, де облік інструментів (пристосувань) в експлуатації ведеться за методом встановлення постійного запасу (норми) обмінного (оборотного) фонду.

Відомість складається в двох екземплярах начальником цеху і начальником планово-виробничого відділу при необхідності зміни норми постійного запасу інструментів (пристосувань).

Один екземпляр відомості знаходиться в планово-виробничому відділі, що займається розрахунком розміру обмінного (оборотного) фонду, другий – у цеху.

Дані відомості вносяться в картки складського обліку матеріалів типової форми № М-12 інструментально-роздавальної комори. У картках форми № М-12 оперативний облік ведеться за видами інструментів.

2. № МШ-2 «Картка обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів»

Застосовується для обліку МШП виданих під розписку бригадиру чи працівнику із роздавальної комори цеху для тривалого користування.

3. № МШ-3 «Заявка на ремонт або заточення інструментів (пристроїв)».

Застосовується для обліку інструментів переданих на заточування або ремонт.

4. № МШ-4 «Акт вибуття малоцінних і швидкозношуваних інструментів». Застосовуються для оформлення псування та витрат інструментів та інших МШП.

5. № МШ-5 «Акт на списання інструментів (пристроїв) і обмін їх на придатні». Застосовується для оформлення списання інструментів, які стали не придатними і обміну їх на придатні.

6. № МШ-6 «Особова картка №_обліку спецодягу, спецвзуття і запобіжних пристроїв». Застосовується для спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів працівникам в індивідуальне користування за встановленими нормами.

7. № МШ-7 «Відомість обліку видачі (повернення) спецодягу, спецвзуття і запобіжних пристроїв». Застосовується для обліку видачі спецодягу, спецвзуття та запобіжних засобів працівникам в індивідуальне користування за встановленими нормами.

8. № МШ-8 «Акт на списання малоцінних і швидкозношуваних інструментів». Застосовується для оформлення списання морально застарілих, зношених та не придатних для подальшого використання інструментів, спецодягу, спецвзуття після закінчення строку носіння і здавання їх в комору для утилю.

Для обліку руху МШП також застосовуються форми М-9, М-11, передбачені для обліку матеріалів.

При цьому форми № МШ-1 і МШ-5 застосовуються на тих підприємствах, де оперативний облік і контроль за рухом МШП, що знаходиться в експлуатації (у виробництві), здійснюється методом обліку обмінного (оборотного) фонду.

Розрахунок необхідного обмінного (оборотного) фонду МШП цеху, окремого виробництва (допоміжного, обслуговуючого), дільниці, обмінних інструментальних комор проводиться, як правило, планово-виробничим відділом підприємства, виходячи з обсягу і виду продукції, що виготовляється, застосування необхідних при цьому інструментів і терміну їхньої служби.

Інші названі типові форми обліку МШП можуть бути застосовані на всіх підприємствах, включаючи і підприємства, що ведуть облік за методом обмінного (оборотного) фонду (у сполученні з формами № МШ-1 і № МШ-5).

Дані з первинних документів МШП узагальнюються в оборотних відомостях аналітичного та синтетичного обліку для отримання зведених показників.

Важливим в підприємстві є порядок обліку оборотних малоцінних та швидкозношуваних матеріальних активів у виробничих підрозділах підприємства. Тому розглянемо його більш детально. Зрозуміло, що узагальнений облік руху оборотних малоцінних та швидкозношуваних матеріальних активів за матеріально відповідальними особами та підрозділами підприємства має здійснювати бухгалтерія. Реєстрами аналітичного обліку можуть слугувати оборотні відомості. Бажано, щоб їх копії були у матеріально відповідальних осіб підрозділів. Але, оскільки оборотні швидкозношувані матеріальні активи видають робітникам та іншим працівникам для використання у процесі господарської діяльності, то такі операції підлягають оперативному обліку, який мають здійснювати матеріально відповідальні особи підрозділів підприємства під загальним методичним керівництвом і контролем працівників бухгалтерії. З цією метою, для обліку предметів, які видають працівникам для постійного використання, й надалі треба користуватись формами МШ-2 «Картка обліку малоцінних та швидкозношуваних

предметів» та МШ-6 «Особова картка обліку спецодягу, спецвзуття та запобіжних пристроїв», в яких матеріально відповідальні особи мають фіксувати інформацію про видавання із комори працівникам та повернення ними відповідних предметів. Ці картки є важливим джерелом інформації в процесі інвентаризації МШП.

Зрозуміло, що відпуск оборотних швидкозношуваних предметів із цехових комор працівникам для їх тривалого (постійного) використання у господарській діяльності необхідно документувати. Але спеціальних, централізовано затверджених форм документів не передбачено. Тому на підприємстві необхідно розробити та затвердити спеціальну форму документа (наприклад, розпорядження на видавання працівнику оборотних малоцінних та швидкозношуваних матеріальних активів), який необхідно використовувати для оформлення передавання відповідних предметів із комори виробничого підрозділу його працівникам. Цей документ повинен містити мінімальну кількість реквізитів, а саме: назву підрозділу та його код; назву документа та його номер; дату оформлення; підставу для відпускання; назву посади та прізвище, ініціали і підпис особи, що дозволяє відпустити предмети для використання; посаду (професію), прізвище, ініціали та підпис особи, що отримує матеріальні цінності для використання; назву предметів, їх кількість, ціну та вартість.

Пропонуємо наступну форму документа щодо видачі працівникам малоцінних та швидкозношуваних предметів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Найменування структурного підрозділу _____					
Відповідальний за видачу МШП _____					
Відомість видачі малоцінних та швидкозношуваних предметів працівникам					
№ з/п	ППП працівника, що отримав МШП	Дата видачі	Найменування МШП	Кількість	Підпис працівника про отримання МШП

Повернення працівником комірнику підрозділу ще придатних для використання, раніше отриманих у постійне користування, швидкозношуваних предметів можна оформляти відповідною розпискою, форму якої теж має затвердити керівник підприємства. Оформляти такий документ у двох примірниках повинна матеріально відповідальна особа. Один з них необхідно видати працівнику, коли він повертає відповідні предмети, а другий залишається у матеріально відповідальній особі.

Пропонуємо наступну форму документа щодо повернення працівниками малоцінних та швидкозношуваних предметів (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Найменування структурного підрозділу _____						
Відповідальний за приймання(повернення) МШП _____						
Відомість повернення малоцінних та швидкозношуваних предметів працівниками за _____ 2019 року (місяць)						
№ з/п	ППП працівника, що повернув МШП	Дата повернення	Найменування МШП	Кількість	Підпис працівника про повернення МШП	Підпис особи, що прийняла МШП

Розпорядження на видачу працівнику оборотних швидкозношуваних матеріальних активів та розписки про їх повернення слугуватимуть матеріально відповідальній особі підставою для записів в облікових картках інформації про видання та повернення предметів.

Для оформлення повернення комірнику зношених (зіпсованих, втрачених) МШП на підприємствах використовують типову форму МШ-4 «Акт вибуття малоцінних та швидкозношуваних предметів». Її складає в одному примірнику майстер і начальник цеху (дільниці) на одного або декількох робітників. При поломці, псуванні або втраті МШП з вини працівника акт складають у двох примірниках. Один примірник залишається в цеху (на дільниці), а другий подають до бухгалтерії для утримання у встановленому

порядку з працівника вартості поломаного, зіпсованого чи втраченого предмета. Такий порядок є справедливим і його й надалі слід дотримуватись.

Вивчення практики документального оформлення операцій з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів дало змогу дійти висновку, що основні первинні облікові документи є достатніми. Проте з метою більш детального кількісного обліку МШП слід додати внутрішні форми документів у вигляді запропонованих відомостей (табл. 1.1 та 1.2). Також підприємства можуть самостійно розробляти внутрішні відомості, розписки та інші документи, які дозволяють покращити оперативний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів.

2.2. Методика синтетичного та аналітичного обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів

З переходом до нових стратегій управління підприємств, орієнтованих на ринкову економіку, виникає проблема пошуку нових механізмів, які забезпечують управління виробничим процесом. Відомо, що уникнути проблем у ході господарської діяльності навіть за умови прийняття найефективніших планів і найоптимальніших рішень неможливо. Для вирішення проблем необхідна інформація про результати діяльності підприємства, що забезпечуються завдяки правильно організованому обліку.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про МШП і розкриття її у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Цим положенням передбачено, що до складу запасів входять малоцінні та швидкозношувані предмети, які використовуються не більше одного року або одного операційного циклу, якщо він більше року.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», малоцінні та швидкозношувані предмети визнаються активом, якщо:

1. Існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням.

2. Вартість МШП може бути достовірно визначена.

До малоцінних та швидкозношуваних предметів відносять предмети, які використовують не більше одного року або операційного циклу, зокрема: інструменти, господарський інвентар, спеціальний одяг, спеціальне взуття, спеціальне оснащення, тимчасові споруди, пристосування та пристрої, тара для зберігання товарно-матеріальних цінностей на складах або для здійснення технологічних процесів тощо.

Синтетичний облік наявності та руху МШП ведеться на рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети». Він відноситься до рахунків господарських засобів, матеріальний, основний, активний. У Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» не має виокремлених субрахунків. Тобто кожне підприємство встановлює їх самостійно.

Сажинець С. Й. вважає це за недолік і пропонує, щоб виправити даний недолік і враховуючи необхідність розвитку системи обліку оборотних малоцінних та швидкозношуваних матеріальних і короткострокових нематеріальних активів, доцільно змінити назву рахунка 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» на «Оборотні малоцінні та швидкозношувані матеріальні і нематеріальні активи» та в практичній діяльності використовувати такі субрахунки для обліку операцій з матеріальними активами:

- 221 «Оборотні малоцінні та швидкозношувані матеріальні активи на складі»;
- 222 «Оборотні малоцінні матеріальні активи в експлуатації»;
- 223 «Оборотні швидкозношувані матеріальні активи в експлуатації»;
- 224 «Зношення оборотних швидкозношуваних матеріальних активів»;
- 225 «Транспортно-заготівельні витрати на придбання оборотних малоцінних та швидкозношуваних матеріальних активів».

За дебетом субрахунка 221 «Оборотні малоцінні та швидкозношувані матеріальні активи на складі» доцільно обліковувати надходження таких предметів на склади підприємства від постачальників та з виробництва. На підприємстві, у наказі про його облікову політику, необхідно зафіксувати вартісні критерії, відповідно до яких активи багаторазового використання необхідно обліковувати у складі оборотних, зокрема малоцінних або швидкозношуваних матеріальних активів. Наприклад, усі предмети тривалого використання вартістю до 30 грн., які передані в експлуатацію, незалежно від терміну їх використання, вважати оборотними малоцінними матеріальними активами. Предмети, вартість яких перевищує зазначену межу, а нормативний термін їх використання є меншим від одного року, треба обліковувати як оборотні швидкозношувані матеріальні активи. На дебет субрахунків 222 «Оборотні малоцінні матеріальні активи в експлуатації» та 223 «Оборотні швидкозношувані матеріальні активи в експлуатації» списуватимуть із кредиту субрахунка 221 «Оборотні малоцінні та швидкозношувані матеріальні активи на складі» вартість предметів, переданих із складів матеріально відповідальним особам підрозділів для використання. Тобто субрахунки 222 «Оборотні малоцінні матеріальні активи в експлуатації» та 223 «Оборотні швидкозношувані матеріальні активи в експлуатації» використовуватимуть для бухгалтерського обліку руху цих предметів у підрозділах підприємства відносно матеріально відповідальних осіб. Зарахування на облік підрозділів підприємства отриманих ними на складах малоцінних та швидкозношуваних матеріальних активів відобразатиметься виключно як їх внутрішнє переміщення. Субрахунок 224 «Зношення оборотних швидкозношуваних матеріальних активів» передбачається для обліку зношення переданих для використання (відпущених зі складів підприємства) швидкозношуваних матеріальних активів. Щоб зменшити кількість облікових операцій, зношення малоцінних матеріальних активів у бухгалтерському обліку відобразити недоцільно. Списання на витрати діяльності вартості таких предметів краще здійснювати на підставі спеціальних звітів або актів, які повинні складати

матеріально відповідальні особи. В обліку ці операції відобразатимуться проведеннями за дебетом рахунків обліку відповідних витрат (23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати» тощо) у кореспонденції із кредитом субрахунка 222 «Оборотні малоцінні матеріальні активи в експлуатації». На субрахунку 225 «Транспортно-заготівельні витрати на придбання оборотних малоцінних та швидкозношуваних матеріальних активів» за дебетом доцільно акумулювати усі витрати, пов'язані із придбанням швидкозношуваних матеріальних активів у постачальників та обліковувати відхилення між їх обліковими (нормативними) і фактичними цінами придбання або витратами на самостійне виготовлення таких предметів підприємством.

Організуючи бухгалтерський облік оборотних малоцінних матеріальних активів у підрозділах підприємства (цехи, дільниці, відділи тощо), необхідно перш за все забезпечити його повноту (усі цінності слід обліковувати не тільки у натуральному вираженні, але й за їх вартістю), ідентичність облікової інформації у бухгалтерії і в матеріально відповідальних осіб структурних підрозділів та своєчасність відображення господарських операцій (надходження, переміщення і вибуття).

Частково погоджуємось із науковцем та пропонуємо з метою забезпечення належного контролю за наявністю та рухом малоцінних та швидкозношуваних предметів виокремити у Плані рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій три субрахунки до рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»:

1. 221 «Малоцінні та швидкозношувані предмети на складі», де обліковувалися б МШП, які перебувають на складі.

2. 222 «Малоцінні та швидкозношувані предмети передані в експлуатацію» – де обліковувалися б МШП, які передані в експлуатацію.

3. 223 «Транспортно-заготівельні витрати на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів»

За дебетом рахунку 22 відображаються за первісною вартістю придбані (отримані) або виготовлені малоцінні та швидкозношувані предмети, за

кредитом – за обліковою вартістю відпуск малоцінних та швидкозношуваних предметів в експлуатацію із списанням на рахунки обліку витрат, а також списання нестач і втрат від псування таких предметів.

Оприбутковуюються МШП у разі:

1. Надходження від постачальників;
2. Виготовлення власними силами;
3. Внесення засновниками;
4. Безоплатного одержання;
5. Обміну.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» придбані (отримані) МШП зараховують на баланс за первісною вартістю. Послуги за перевезення придбаних МШП відносяться до первісної вартості МШП. Первісною вартістю МШП, одержаних підприємством безоплатно, є їх справедлива вартість із врахуванням витрат, що передбачені П(С)БО 9 «Запаси». Вартість безкоштовно отриманих МШП відображається в складі інших доходів на субрахунок 745 «Доходи від безоплатно отриманих активів». Зазначимо, що оцінка МШП при надходженні на підприємство була детально розглянута у параграфі 1.1.

Списують МШП у випадку:

1. Передачі в експлуатацію;
2. Реалізації на сторону;
3. Безоплатній передачі;
4. Обмін та інше.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» вартість МШП, переданих в експлуатацію, виключається зі складу активів, тобто списується з балансу підприємства.

Одним з важливих моментів відображення МШП в обліку є їхня передача в експлуатацію, оскільки оцінка вибуття МШП виконується за одним з методів згідно П(С)БО 9 «Запаси»:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;

- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу [56].

Розглянемо переваги й недоліки кожного із методів.

Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів застосовується у випадку, коли запаси не замінюють один одного або відпускаються з метою виконання спеціальних замовлень, та за незначної номенклатури цінностей. При використанні даного методу рух вартості запасів збігається з фактичним рухом, тому вартість відпущених запасів та залишкову вартість їх залишку обліковують за фактичною собівартістю [57, с. 31].

У результаті використання цього методу однакові запаси обліковуються за різною вартістю, що не є зручно. В залежності від того, котрий саме з однакових запасів використовується підприємством, змінюватиметься величина прибутку у відповідності до початкової вартості кожного запасу. До недоліків даного методу:

1. Трудомісткість методу;
2. У результаті використання цього методу однакові запаси обліковуються за різною вартістю, що не завжди зручно

Метод середньозваженої собівартості проводиться до кожної одиниці запасів шляхом ділення сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця й одержаних у звітному місяці запасів.

Перевагою даного методу є те, що оцінка вартості відпущеного запасу і запасів у залишках можна зробити коли здійснюється операція, що дає об'єктивніше уявлення про вартість запасів.

Недоліком є те, що у період підвищення цін метод призводить до того, що підприємства оголошують більший прибуток, ніж справедливий, у результаті чого сплачуються надлишкові кошти у вигляді податків.

Сутність методу ФІФО полягає у тому, що одиниці запасів, що були придбані першими, використовують на виробництво чи продають першими, що перешкоджає їх псуванню. В кінці періоду запаси, які залишилися оцінюються за цінами останніх надходжень запасів [57, с.33].

Перевага цього методу полягає в його простоті, об'єктивності та систематичності. Його застосування не дає змоги маніпулювати даними із метою штучного збільшення чи зменшення вартості запасів, тобто запобігає маніпулювати прибутком, відображає у балансі суми запасів за поточною ринковою вартістю.

До недоліків даного методу слід віднести:

1. Метод призводить до заниження величини витрат, які списуються за закупівельними цінами на собівартість продукції, що реалізується;
2. У період зростання цін підприємства оголошують більший прибуток, ніж справжній і виплачують надлишкові кошти у вигляді прибуткових податків;

Метод нормативних затрат передбачає застосування норм витрат на одиницю продукції, які встановлює підприємство з урахуванням нормальних рівнів витрачання запасів, виробничих потужностей, праці та діючих цін.

Для досягнення максимального наближення нормативних затрат до фактичних норм затрат та ціни потрібно регулярно перевірятися.

Метод нормативних затрат використовують виробничі підприємства із невеликою номенклатурою продукції (підприємства легкої, харчової і меблевої промисловості). Його суть полягає в тому, що для кожного виду продукції, який випускається на підприємстві, розробляється і затверджуються норма використання визначених складових. Недолік цього методу в постійному перегляді норм використання запасів, праці, виробничих потужностей та діючих цін.

Метод ціни продажу не доцільно розглядати, оскільки його застосування до малоцінних та швидкозношуваних предметів не є прийнятним.

Кожен із вище зазначених методів оцінки МШП при їх вибутті має певні переваги та недоліки, тому визначити котрий із методів є найкращим неможливо. Підприємство обирає саме той метод, який би найбільше відповідав поставленим цілям діяльності. Однак, з метою правильного відображення даних у фінансовій звітності підприємства, а саме у Балансі, доцільним є застосування методу ФІФО, при якому вартість залишків запасів на кінець місяця є максимально наближеною до їх ринкової вартості, що найбільш відповідає принципу обачності в бухгалтерському обліку.

Якщо підприємство здійснює продаж МШП, то дохід від реалізації МШП і інших оборотних активів Планом рахунків відображається на субрахунку 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів».

Для забезпечення достовірності даних бухгалтерського та фінансового обліку підприємство повинно здійснювати інвентаризацію активів та зобов'язань, під час якої перевіряється та документально підтверджується їх наявність, стан та оцінка. Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» суми виявлених нестач списуються на витрати іншої операційної діяльності звітного періоду.

Операції по рахунку 22 в бухгалтерських регістрах відображаються аналогічно виробничим запасам, а саме: зведені суми оборотів за рахунком 22, на підставі первинних документів і звітів матеріально-відповідальних осіб, записуються у Відомість 5.1, підсумкові дані з якої переносяться в Журнал № 5 або № 5А. З журналів підсумкові записи по кредиту рахунку 22 і дебету кореспондуючих рахунків відображаються в Головній книзі.

Суть аналітичного бухгалтерського обліку МШП полягає в тому, що на кожний вид матеріальних цінностей (за номенклатурними номерами) відкривається аналітичний рахунок, в якому об'єкти обліку відображаються за їх кількістю (за прийнятими одиницями виміру) і сумою вартості (за прийнятою системою оцінки) [29, с. 223-224].

Аналітичний облік МШП може створюватися:

1. За відповідними субрахунками;
2. За місцем знаходження і матеріально відповідальними особами;
3. З окремих предметів, які належать до складу кожної групи МШП.

В ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» згідно з Наказом про облікову політику одиницею обліку МШП є кожне найменування. Аналітичний облік МШП ведеться за місцями зберігання і знаходження, а також за особами, відповідальними за їх зберігання.

В ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» списання МШП зі складу здійснюється за методом ФІФО, хоча дана норма не зазначена у Наказі про облікову політику. Тому вважаємо за доцільне рекомендувати усім підприємствам вказувати важливі моменти щодо методики обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів, зокрема:

- Методи оцінки при надходженні МШП;
- Методи оцінки при вибутті МШП;
- Субрахунки, на яких ведеться облік МШП.

Зазначимо, що вирішуючи поставлені завдання щодо удосконалення обліку МШП на підприємствах, не можливо не приділити увагу покращенню аналітичного обліку. Оскільки аналітичний облік МШП ведеться за видами предметів по однорідних групах, установлених, виходячи з потреб підприємства, тому з метою отримання більш оперативної інформації про наявність та рух актуальним було б запровадження «Реєстру оперативного (кількісного) обліку руху малоцінних і швидкозношуваних предметів» (рис. 2.3), в якій буде відображатись надходження, вибуття та залишок МШП. Така інформація полегшить ведення оперативного обліку.

Таблиця 2.3

Реєстр оперативного (кількісного) обліку руху малоцінних і швидкозношуваних предметів

№	Найменування МШП	Надходження					Передача в експлуатацію				Припинення експлуатації			Вибуття з підприємства				Наявність на підприємстві (у т.ч. в експлуатації)
		Дата	Джерело надходження	К-ть	Первинна вартість	Первинний документ	Дата	Місце експлуатації	МВО	Первинний документ	Дата	Причина	Первинний документ	Дата	К-ть	Причина	Первинний документ	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19

Отже, дані пропозиції по МШП дадуть змогу уникнути виникнення неправдивих та недостовірних облікових даних та спотворення інформації про фінансовий стан підприємства.

2.3 Аналіз складу та структури малоцінних та швидкозношуваних предметів

Аналіз є важливим засобом одержання повної та достовірної інформації про майно підприємства, його зобов'язання, можливості, резерви та своєчасного доведення цих відомостей до користувачів.

Умовою застосування аналізу є: наукова обґрунтованість розроблених планів та нормативів, постійний аналіз їх виконання, оцінка ефективності використання ресурсів, дотримання вимог діючого законодавства, виявлення резервів, обґрунтування оптимальних управлінських рішень.

Виробничі запаси виступають одним з найважливіших елементів здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства. Це вид запасів, які за своїм економічним змістом є предметами праці. Їх особливість полягає у

тому, що вони обслуговують один виробничий цикл та свою вартість повністю переносять на собівартість готових виробів.

Аналіз запасів підприємства, важливою складовою яких є МШП, має за мету забезпечити ефективне виконання виробничої програми за рахунок оптимізації матеріальних витрат, зниження цін на ресурси та підвищення їх якості.

Основними завданнями економічного аналізу складу, структури, забезпеченості й використання МШП, які використовує підприємство є такі:

1. Аналіз складу малоцінних та швидкозношуваних предметів;
2. Аналіз структури малоцінних та швидкозношуваних предметів;
3. Оцінка реальності планів матеріально-технічного постачання, ступеня їх виконання, впливу на обсяг виробництва продукції, її собівартість та інші показники господарської діяльності;
4. Оцінка забезпечення підприємства окремими видами МШП;
5. Оцінка рівня інтенсивності та ефективності використання МШП;
6. Оцінка руху та структури споживання МШП;
7. Систематизація факторів, які зумовили відхилення фактичних показників використання МШП від планових (прогнозованих);
8. Моделювання взаємозв'язків між обсягами випуску продукції та матеріаломісткістю, матеріаловіддачею, іншими факторними показниками; виявлення внутрішньовиробничих резервів економії МШП і оцінка їх впливу на обсяг діяльності [70, с. 102-103].

Визначені напрями неможливо дослідити, не сформувавши інформаційної бази. Часткова інформація про структуру, обсяги виробничих запасів, загалом наведена у формах фінансової звітності № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та № 5 «Примітки до річної фінансової звітності» VIII «Запаси». Проте, не вся інформація, яка необхідна для аналізу процесу управління запасами, та зокрема МШП, має своє відображення у фінансовій звітності (значна частина інформаційного забезпечення міститься в управлінському обліку та первинній

документації), що зумовлює формування спеціального інформаційного забезпечення [25, с. 7-8].

Для загальної характеристики фінансово-господарської діяльності підприємства вивчають наявність, склад та структуру малоцінних та швидкозношуваних предметів. На підставі аналітичних таблиць вивчають зміни по структурі малоцінних та швидкозношуваних предметів за звітний період. Джерела інформації для аналізу малоцінних та швидкозношуваних предметів наведені в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Джерела інформації для аналізу
малоцінних та швидкозношуваних предметів

№ з/п	Група	Джерела інформації
1	2	3
1	Первинні документи	Журнал обліку вантажів, що надійшли, довіреності, прибуткові ордери, акти приймання матеріалів, лімітно-забірні картки, активимоги на заміну (додатковий відпуск) матеріалів, накладні-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, картки складського обліку матеріалів, відомості обліку залишків матеріалів на складі, матеріальні ярлики, сигнальні довідки про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу, матеріальні звіти, карти обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів рахунки - фактури, товарно-транспортні накладні, акти закупівлі запасів, акти про брак, відомості про брак, накладні на здачу готової продукції на склад, описи - акти уцінки товарів і продукції, які залежались, і лишків запасів тощо
2	Рахунки бухгалтерського обліку	20 «Виробничі запаси», 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети», 23 «Виробництво», 24 «Брак у виробництві», 25 «Напівфабрикати», 26 «Готова продукція», 28 «Товари»
3	Облікові реєстри	Журнал 5 (5А), відомість 5.1
4	Фінансова звітність	Ф. №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан», ф. №2 «Звіт про фінансові результати»
5	Статистична звітність	Ф. №1-підприємництво «Звіт про основні показники діяльності підприємства», ф. № 3-МТП «Звіт про залишки і витрати матеріалів»

Продовження таблиці 2.4		
1	2	3
6	Податкова звітність	Декларація про прибуток підприємства
7	Інші джерела	Бізнес-план, замовлення, оперативні дані відділу технічного постачання, договори (контракти) на постачання сировини та матеріалів, планові й звітні калькуляції, дані системи норм нормативів витрачання матеріальних ресурсів, норм запасу, інформація маркетингових досліджень тощо

Перераховані джерела інформації використовуються для проведення ретроспективного аналізу використання матеріальних ресурсів. Оперативний аналіз проводиться за даними первинного бухгалтерського обліку, прогнозний аналіз застосовується при оцінці альтернативних управлінських рішень.

Для аналізу малоцінних і швидкозношуваних предметів підприємства розроблено організаційно-інформаційну модель, що є способом формалізації економічного аналізу і складається із наступних блоків (рис. 2.1). В основі управління оборотними активами лежить визначення оптимального обсягу та структури поточних оборотних активів, джерел їх покриття, а також співвідношення між ними, що забезпечує стабільну та ефективну діяльність підприємства. Надлишок оборотних активів веде до того, що частина капіталу не використовується і не приносить прибутку. Недостача оборотного капіталу, який має місце зараз на більшості підприємств, гальмує виробничий процес. Оборотні засоби повинні забезпечувати безперервність виробничого процесу, тому структура та розмір оборотних засобів, що необхідні підприємству, визначається потребами виробництва та обігу.

Для того щоб достовірно визначити, наскільки підприємство забезпечене МШП, необхідно:

- 1) вивчити порядок розрахунку й обґрунтованості договорів на поставку матеріальних ресурсів, складовою яких виступають і МШП;
- 2) визначити склад МШП і зміну їх структури;
- 3) перевірити обґрунтованість норм витрачання МШП і потребу в таких ресурсах;

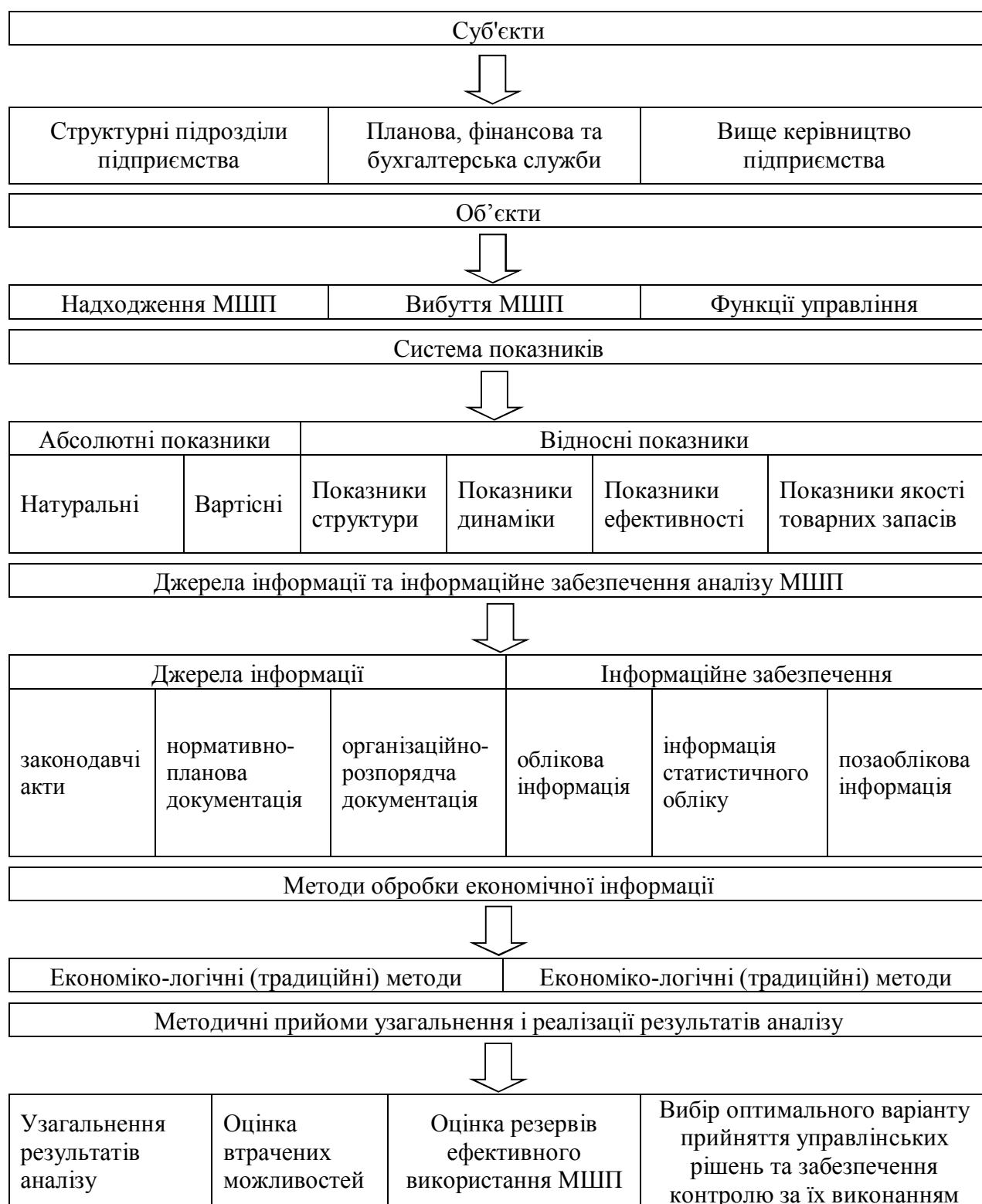

Рис.2.1 Організаційно-інформаційну модель

- 4) визначити ефективність їх використання;
- 5) виявити можливості оптимізації використання МШП;
- 6) накреслити заходи щодо зниження понаднормативних і зайвих МШП [58, с. 68].

У ході аналізу потрібно дати оцінку вибору постачальників МШП, з'ясувати, чи врахувало підприємство при їх виборі такі фактори:

- 1) відповідність виробничої потужності постачальників потребі підприємства у запасах, в тому числі МШП;
- 2) територіальну віддаленість постачальника;
- 3) можливість оперативного постачання МШП;
- 4) швидкість реакції на потреби покупця;
- 5) репутацію постачальника тощо [63, с. 72].

Для покращення управління МШП загалом доречно проводити загальний аналіз обсягу і структури МШП підприємства, який передбачає проведення горизонтального аналізу запасів на складі, тобто аналізу динаміки запасів за певні періоди часу, визначення абсолютних і відносних показників змін за номенклатурними позиціями та визначення тенденцій змін у часі (тренду). Крім горизонтального аналізу доцільно проводити вертикальний аналіз структури запасів підприємства та коефіцієнтний порівняльний аналіз якісного стану та руху запасів [30, с. 162].

Аналіз складу та структури МШП проведено на основі даних ТОВ «Тернопільська меблева фабрика». Метою діяльності підприємства є виробництво меблів, торгівельна діяльність у сфері оптової, роздрібної торгівлі меблями, дизайнерські послуги в частини облаштування житла, офісів, виробничих приміщень, а також реалізація продовольчих і непродовольчих товарів, надання побутових послуг, зовнішньоекономічна діяльність.

ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» створено і в своїй діяльності керується Цивільним Кодексом України, Господарським Кодексом України, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та статутом.

Підприємство здійснює оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, веде статистичну звітність, яка подається податковій інспекції та статуправлінню у встановленому порядку.

Аналіз складу та структури малоцінних та швидкозношуваних предметів дає змогу визначити:

1. Які дефіцитні та дорогі МШП використовує ТОВ «Тернопільська меблева фабрика»;
2. Споживання яких з них переважає у виробництві конкретного виду продукції;
3. Чи є продукція ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» матеріаломісткою.

Проаналізуємо частку малоцінних і швидкозношуваних предметів у структурі запасів підприємства (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз структури запасів ТОВ «Тернопільська меблева фабрика»
за 2017-2018 рр. (тис. грн.)

Запаси	Роки				Відхилення
	2017	%	2018	%	
		2567,6	100	4196,4	100
Виробничі запаси	794,1	30,93	2009,5	47,87	1558,2
МШП	252	9,81	314	7,46	62
Незавершене виробництво	248,6	9,68	412,8	9,87	164,2
Готова продукція	841,6	32,78	841,6	20,05	0
Товари	431,3	16,8	618,5	14,75	187,2

З таблиці 2.5 видно, що найбільшу частку у структурі запасів на кінець 2017 року становлять готова продукція (841,3 тис. грн. або 32,78%) та виробничі запаси (794,1 тис. грн. або 30,93%). У структурі запасів на кінець 2018 року найбільшу частку становлять виробничі запаси (2009,5 тис. грн. або 47,87%) та готова продукція (841,3 тис. грн. або 20,05%). Частка МШП у структурі запасів у 2017 році становила 9,81%, а у 2018 – 7,46%, таке скорочення пояснюється значним зростанням частки виробничих запасів в підприємстві.

На рис. 2.2 та рис. 2.3 зображено структуру запасів за 2017 рік та 2018 рік відповідно.

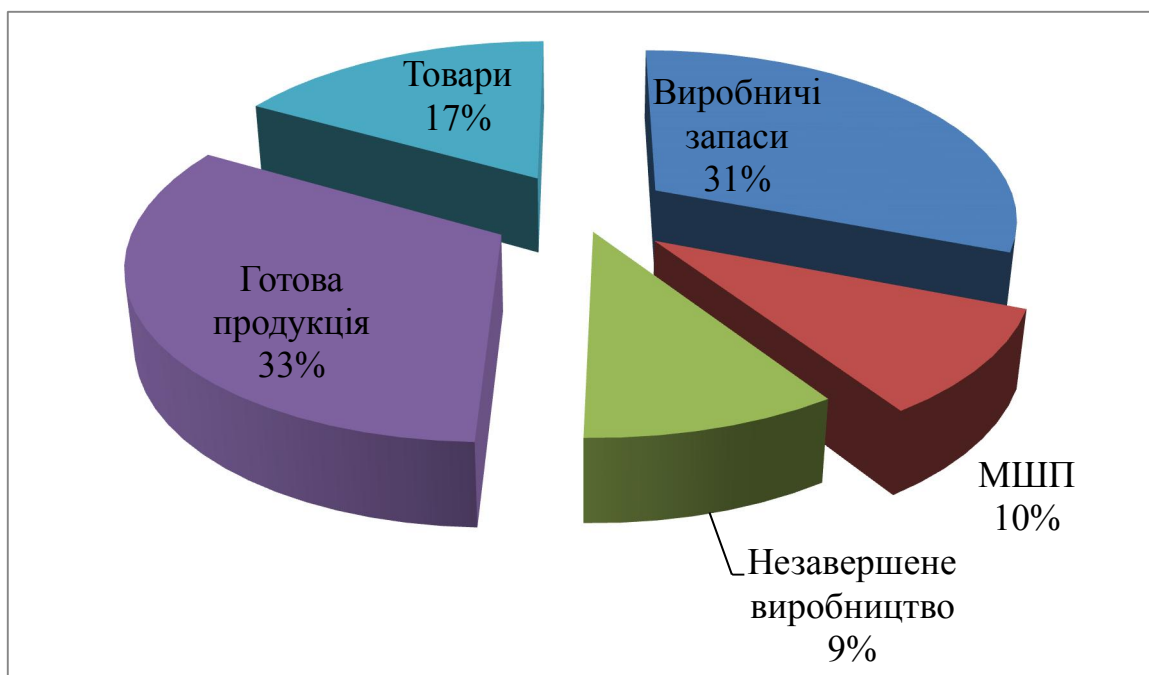

Рис 2.2. Структура запасів ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» за 2017 рік

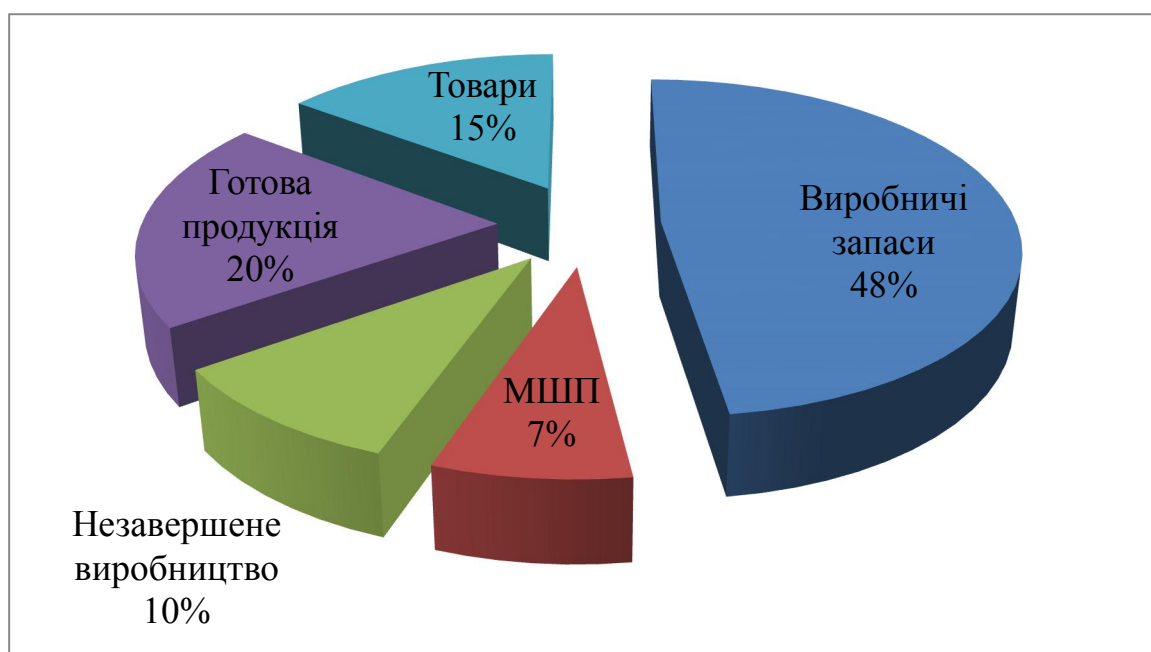

Рис. 2.3. Структура запасів ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» за 2018 рік

Наступний аналіз малоцінних та швидкозношуваних предметів здійснимо розглянувши склад МШП за 2017-2018 роки (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Аналіз структури малоцінних та швидкозношуваних предметів
ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» за 2017-2018 рр. (тис. грн.)

Запаси	Роки				Відхилення
	2017	%	2018	%	
МШП	252,00	100,0	314,00	100,0	62
1.Інструменти і пристосування	108,3	42,98	132,1	42,07	23,8
2.Спецодяг і взуття	61,9	24,56	73,6	23,44	11,7
3.Канцелярське приладдя	8,65	3,43	9,7	3,09	1,05
4.Аптечки з наб.медичним	11,8	4,68	15	4,78	3,2
5.Господарський інвентар	9,27	3,68	11,45	3,65	2,18
6.Засоби інд. захисту	27,88	11,06	35,75	11,38	7,87
7. Упакувальні матеріали, тара	18	7,15	27	8,6	9
8.Інші	6,2	2,46	9,4	2,99	3,2

З таблиці 1.6 видно, що найбільшу частку у структурі малоцінних та швидкозношуваних предметів на кінець 2017 року становлять інструменти та пристосування (108, 3 тис. грн. або 42,98%) та спецодяг та взуття (61,9 тис. грн. або 24,56%). У структурі малоцінних та швидкозношуваних предметів на кінець 2018 року найбільшу частку становлять інструменти та пристосування (132,1 тис. грн. або 42,07%) та спецодяг та взуття (73,6 тис. грн. або 23,44%). Частка засобів індивідуального захисту також є значною і становить 27,88 тис. грн. на кінець 2017 року та 35,75 тис. грн. на кінець 2018 року.

Отже, проаналізувавши склад і структуру малоцінних та швидкозношуваних предметів можна стверджувати, що вони є незначною за своєю вартісною часткою складовою запасів ТОВ «Тернопільська меблева фабрика», проте відіграють важливу роль у процесі виробництва та господарської діяльності підприємства загалом.

2.4. Методика аналізу надходження, руху та використання малоцінних та швидкозношуваних предметів

Цільова спрямованість економічного аналізу надходження, руху та використання малоцінних та швидкозношуваних предметів полягає у визначенні забезпеченості підприємства всіма їх видами, пошуку резервів більш раціонального їх використання.

Основними задачами аналізу надходження малоцінних та швидкозношуваних предметів є:

- перевірка правильності оприбуткування малоцінних та швидкозношуваних предметів;
- перевірка дотримання підприємством на протязі року обраної ним методики нарахування зносу малоцінних та швидкозношуваних предметів;
- перевірка зберігання малоцінних та швидкозношуваних предметів на складі та правильності передачі їх в експлуатацію;
- вивчення ефективності застосування систем планування;
- дослідження заходів по оптимізації обсягів малоцінних та швидкозношуваних предметів на підприємстві;
- виявлення та мобілізація резервів підвищення ефективності використання малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Основні завдання, об'єкти та етапи аналізу надходження та використання малоцінних та швидкозношуваних предметів наведено на рис. 2.4.

У ринкових умовах господарювання докорінно змінюється система постачання малоцінних та швидкозношуваних предметів. Суттєво розширюється зона вибору контрагентів ринку сировинних ресурсів.

У ході аналізу забезпеченості підприємства малоцінними предметами необхідно :

1) проаналізувати оптимальність прийнятого розрахунку потреби в матеріальних ресурсах; оцінити забезпеченість потреби джерелами покриття зокрема виявити ступінь забезпечення потреби в матеріальних ресурсах

Рис. 2.4. Основні завдання, об'єкти та етапи аналізу надходження та використання малоцінних та швидкозношуваних предметів

договорами на постачання (за строками, обсягами та асортиментом партій; якістю матеріалів тощо), обґрунтованість договорів та їх фактичне виконання;

2) визначити відповідність фактичної забезпеченості запасами матеріальних ресурсів потребі, враховуючи обсяг і склад неліквідів, обсяг списаних втрат;

3) виявити зниження обсягу виробництва у зв'язку з недостатньою забезпеченістю матеріальними ресурсами, причини виникнення зайвих запасів.

Важливим фактором забезпеченості підприємства МШП є правильність розрахунку потреби в них, раціонально організоване матеріально-технічне постачання (вибір постачальників, форм поставок і систем розрахунків).

Планування потреб у ресурсах здійснюється на підставі науково-розроблених методів. У практиці планування матеріально-технічного забезпечення використовують різні методи визначення потреби в матеріалах залежно від наявності даних, специфіки технологічних процесів виготовлення продукції, призначення МШП та інших особливостей.

Потреба у МШП визначається враховуючи потреби окремих їх видів для основної та іншої діяльності підприємства, а також запасів, матеріальних ресурсів, необхідних для нормального функціонування на кінець періоду.

В ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» в основу розрахунку потреби підприємства у малоцінних та швидкозношуваних предметах покладено нормативи та норми їх витрачання, норми складських запасів.

При функціональному підході закупівля та виробництво партіями відбувається у вузькоспеціалізованих підприємств, що прагнуть до зниження на одиницю випущеної продукції і товарів, що придбаються. Така політика масових закупок вимагає деяких обсягів запасів, які дозволяють відповідним службам здійснювати політику «оптимальних» закупок в очікуванні, коли служби-споживачі вимагатимуть ці закупки.

Зазначимо, що підприємство повинно мати запаси матеріалів, малоцінних та швидкозношуваних предметів необхідні для того, щоб запобігти труднощам з постачанням запасів; запаси напівфабрикатів і продукції – перед виробничим ризиком (поломки, страйки, брак тощо); запаси кінцевої продукції – при коливаннях обсягів продажу [6, с. 40].

Так, величина планової потреби у відповідному виді запасів виконання основної виробничої програми на капітальне будівництво та на непромислові потреби може бути визначена витрачанням на кількість продукції або обсяг робіт у попередньому періоді [6, с. 42].

Цей метод має багато різновидів залежно від норм, що використовуються, а також від виробничої програми.

Потребу в МШП можна розрахувати за допомогою динамічних коефіцієнтів матеріаломісткості продукції за основними її видами або за динамікою випуску продукції і витрат МШП [32, с. 178].

Потреба в МШП на інші цілі встановлюється у наступному порядку (рис. 2.5)

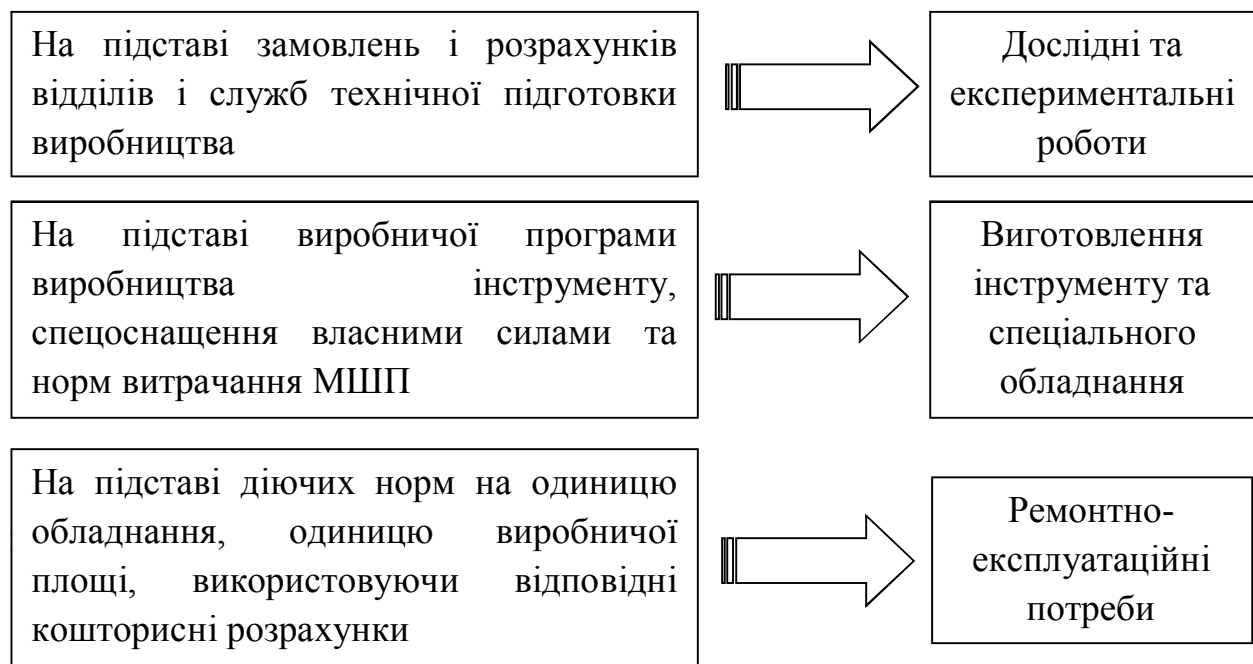

Рис. 2.5. Порядок розрахунку потреби в малоцінних та швидкозношуваних предметах

Після перевірки потреби у малоцінних та швидкозношуваних предметах, визначають джерела їх покриття і забезпечення.

Розрізняють два види джерел покриття потреб:

1. Внутрішні очікувані залишки МШП з урахуванням незавершеного виробництва на початок періоду, що аналізується; зворотні відходи; власне виробництво МШП; економія при транспортуванні, зберіганні, впровадженні новітніх технологічних розробок тощо;
2. Зовнішні МШП, що надходять від постачальників за укладеними договорами (контрактами).

Задоволення потреб підприємства в МШП здійснюється двома шляхами: екстенсивним та інтенсивним (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Шляхи забезпечення підприємства малоцінними та швидкозношуваними предметами

Аналіз строків і обсягів поставок МШП за укладеними договорами пов'язаний із перевіркою запасів відповідних цінностей на складі. Наявні малоцінні предмети повинні задовольняти потребу підприємства у МШП на період між поставками. При цьому забезпеченість визначається як відношення

МШП певного виду і денної потреби у ньому. Такий розрахунок дає змогу встановити запас окремих видів малоцінних предметів на складі у днях.

Визначаються також інтервали між фактичними надходженнями МШП на склад та між поставками за договорами з постачальниками.

Ступінь забезпеченості потреби в МШП за договорами на їх постачання оцінюється за допомогою наступних показників:

1. Коефіцієнта забезпеченості за потребою розраховується як відношення суми за укладеними договорами до потреби;
2. Коефіцієнта забезпеченості за фактом розраховується як відношення вартості фактично поставлених МШП до потреби.

Крім того, аналізуючи забезпеченість підприємства МШП, необхідно:

1. Оцінити ритмічність поставок: для цього використовуються такі показники як середньоквадратичне відхилення фактичного обсягу поставки за днями (декадами, місяцями) від середнього обсягу поставки; коефіцієнт нерівномірності поставок і коефіцієнт варіації;

Неритмічна поставка МШП зумовлює прості обладнання, втрати робочого часу, необхідність понаднормових робіт, які оплачуються за підвищеною тарифною ставкою. Все це збільшує собівартість продукції, що випускається, зменшує прибуток підприємства.

2. Визначити обсяги та асортимент МШП, що постачаються: негативний вплив фактору недопоставок малоцінних предметів на зміну випуску продукції вимірюється порівнянням кількості недопоставленого виду МШП з нормою його витрачання на одиницю продукції.

Особливу увагу потрібно звернути на виконання договорів поставок щодо асортименту. Для оцінки виконання договірних зобов'язань за асортиментом розраховують коефіцієнт асортиментності, тобто співвідношення фактичного надходження МШП, що не перевищує обумовленого договором, та обсягу договірних зобов'язань. При порушенні асортименту МШП, що надходять, утворюються наднормові запаси одних видів і недостача інших.

3. Проаналізувати якість отриманих від постачальника МШП, в даному випадку перевіряється відповідність МШП стандартам і технічним умовам і розраховується коефіцієнт рекламачії, тобто претензій постачальникам за поставку недоброякісних цінностей. Низька якість МШП є причиною утворення додаткових відходів, що призводить до зменшення обсягу випуску якісної продукції [42, с. 336-342].

Важливим етапом малоцінних та швидкозношуваних предметів на ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» є факторний аналіз (табл. 2.7).

Факторна модель у даному випадку буде мати наступний вигляд:

Малоцінні та швидкозношувані предмети = інструменти і приладдя (ІП) = спецодяг і взуття (СВ) + канцелярське приладдя (КП) + аптечки з набором медикаментів (АМ) + Упакувальні матеріали, тара (УМ) + господарський інвентар (ГІ) + засоби індивідуального захисту (ЗІЗ) + інші (І).

Таблиця 2.7

Факторний аналіз малоцінних та швидкозношуваних предметів в ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» за 2017-2018 рр.

Показники	На початок року	На кінець року	Відхилення	Кількісний вплив
1	2	3	4	5
МШП	252,00	314,00	62	_____
1.Інструменти і пристосування	108,3	132,1	23,8	275,8-252 = 23,8 тис.грн.
2.Спецодяг і взуття	61,9	73,6	11,7	287,5-275,8= 11,7тис.грн.
3.Канцелярське приладдя	8,65	9,7	1,05	288,55-287,5= 1,05тис.грн.
4.Аптечки з наб.мед.	11,8	15	3,2	291,75-288,55= 3,2тис.грн.
5.Господарський інвентар	9,27	11,45	2,18	293,93-291,75= 2,18тис.грн.
6.Засоби інд. захисту	27,88	35,75	7,87	301,8-293,93= 7,87тис.грн.
7.Упакувальні матеріали, тара	18	27	9	310,8-301,8 = 9 тис.грн.
8.Інші	6,2	9,4	3,2	314-310,8= 3,2тис.грн.

Для визначення впливу фактора проведемо розрахунки способом ланцюгових підстановок:

$$\text{МШП} = \text{ІП}2018 + \text{СВ}2018 + \text{КП}2018 + \text{АМ}2018 + \text{ГІ}2018 + \text{ЗІЗ}2018 + \text{УМ}2018 + \text{І}20$$

$$18 = 108,3+61,9+8,65+11,8+9,27+27,88+18+6,2 = 252,00;$$

$$\begin{aligned} \text{МШП} &= \text{ІП 2018} + \text{СВ 2018} + \text{КП2018} + \text{АМ 2018} + \text{ГІ2018} + \text{ЗІЗ 2018} + \text{І2018} \\ &= 132,1+61,9+8,65+11,8+9,27+27,88+18+6,2 = 275,8; \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{МШП} &= \text{ІП2018} + \text{СВ2018} + \text{КПо 2018} + \text{АМ 2018} + \text{УМ2018} + \text{ЗІЗ 2018} + \\ \text{І2018} &= 132,1 + 73,6 + 8,65+11,8+9,27+27,88+18+6,2 = 287,5; \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{МШП} &= \text{ІП 2018} + \text{СВ2018} + \text{КПо 2018} + \text{АМ 2018} + \text{УМ2018} + \text{ЗІЗ 2018} + \\ \text{І2018} &= 132,1 + 73,6 + 9,7 + 11,8+9,27+27,88+18+6,2 = 288,55; \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{МШП} &= \text{ІП 2018} + \text{СВ 2018} + \text{КПо 2018} + \text{АМ 2018} + \text{УМ2018} + \text{ЗІЗ 2018} + \\ \text{І2018} &= 132,1 + 73,6 + 9,7 + 15 + 9,27+27,88+18+6,2 = 291,75; \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{МШП} &= \text{ІП 2018} + \text{СВ 2018} + \text{КПо 2018} + \text{АМ 2018} + \text{УМ2018} + \text{ЗІЗ 2018} + \\ \text{І2018} &= 132,1 + 73,6 + 9,7 + 15 + 11,45+ 27,88+18+6,2 = 293,93; \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{МШП} &= \text{ІП 2018} + \text{СВ 2018} + \text{КПо 2018} + \text{АМ 2018} + \text{УМ2018} + \text{ЗІЗ 2018} + \\ \text{І2018} &= 132,1 + 73,6 + 9,7 + 15 + 11,45+ 35,75+18+6,2 = 301,8; \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{МШП} &= \text{ІП 2018} + \text{СВ 2018} + \text{КПо 2018} + \text{АМ 2018} + \text{УМ2018} + \text{ЗІЗ 2018} + \\ \text{І2018} &= 132,1 + 73,6 + 9,7 + 15 + 11,45+ 35,75+ 27 + 6,2 = 310,8; \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{МШП} &= \text{ІП 2018} + \text{СВ 2018} + \text{КПо 2018} + \text{АМ 2018} + \text{УМ2018} + \text{ЗІЗ 2018} + \\ \text{І2018} &= 132,1 + 73,6 + 9,7 + 15 + 11,45+ 35,75+ 27 + 9,4 = 314. \end{aligned}$$

Отже, можна зробити висновок, що в результаті того, що інструменти і пристосування зросли на 23,8 тис. грн; збільшення спецодягу і спецвзуття на 11,7 тис. грн; засоби індивідуального захисту збільшились на 7,87 тис. грн, призвело до збільшення малоцінних та швидкозношуваних предметів на 7,87 тис. грн; збільшення господарського інвентаря на 2,18 тис. грн., збільшило малоцінні та швидкозношувані предмети на 2,18 тис. грн; канцелярське приладдя збільшилось на 1,05 тис. грн, пакувальні матеріали, тара збільшилися на 9 тис. грн, аптечки з набором медикаментів на 3,2, інші на 3,2 тис. грн., що призвело до збільшення малоцінних та швидкозношуваних предметів до відповідної суми.

Аналіз структури малоцінних та швидкозношуваних предметів в ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» за 2017-2018 рр. представлено на рис. 2.7 та рис. 2.8.

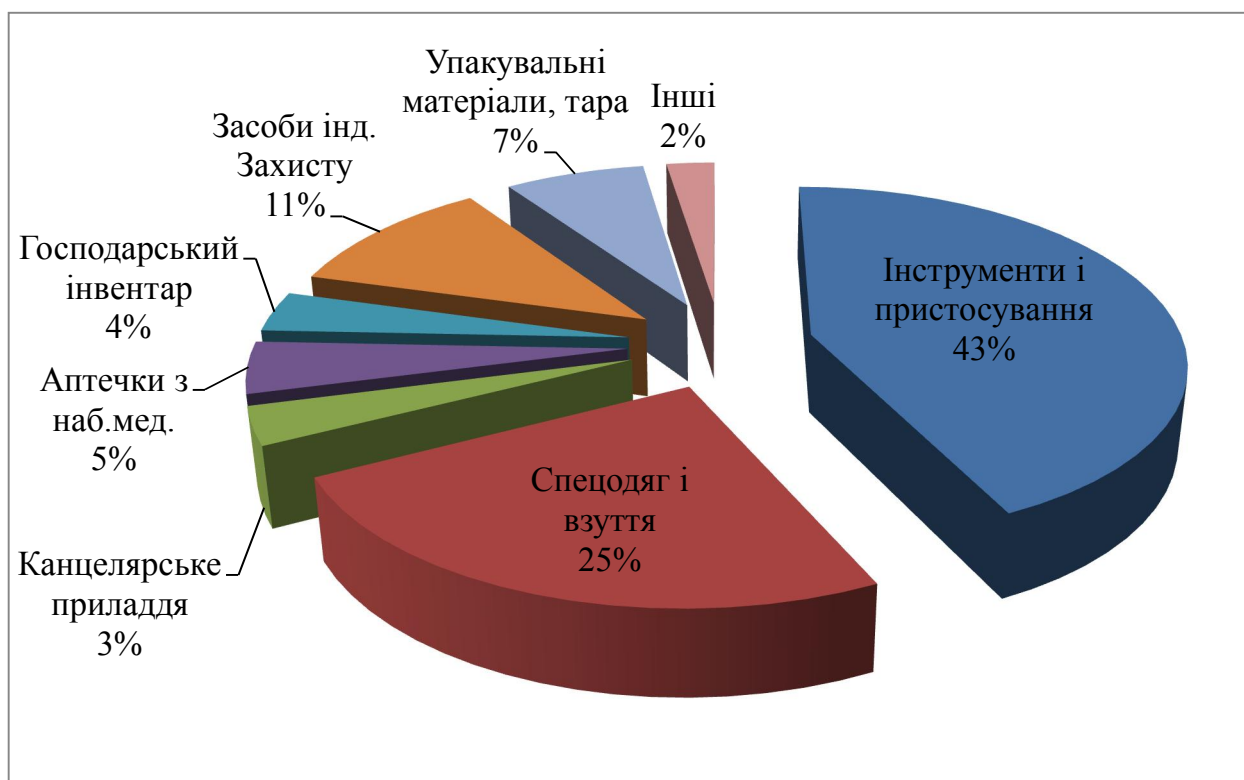

Рис. 2.7 Аналіз структури малоцінних та швидкозношуваних предметів в ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» за 2017 рік

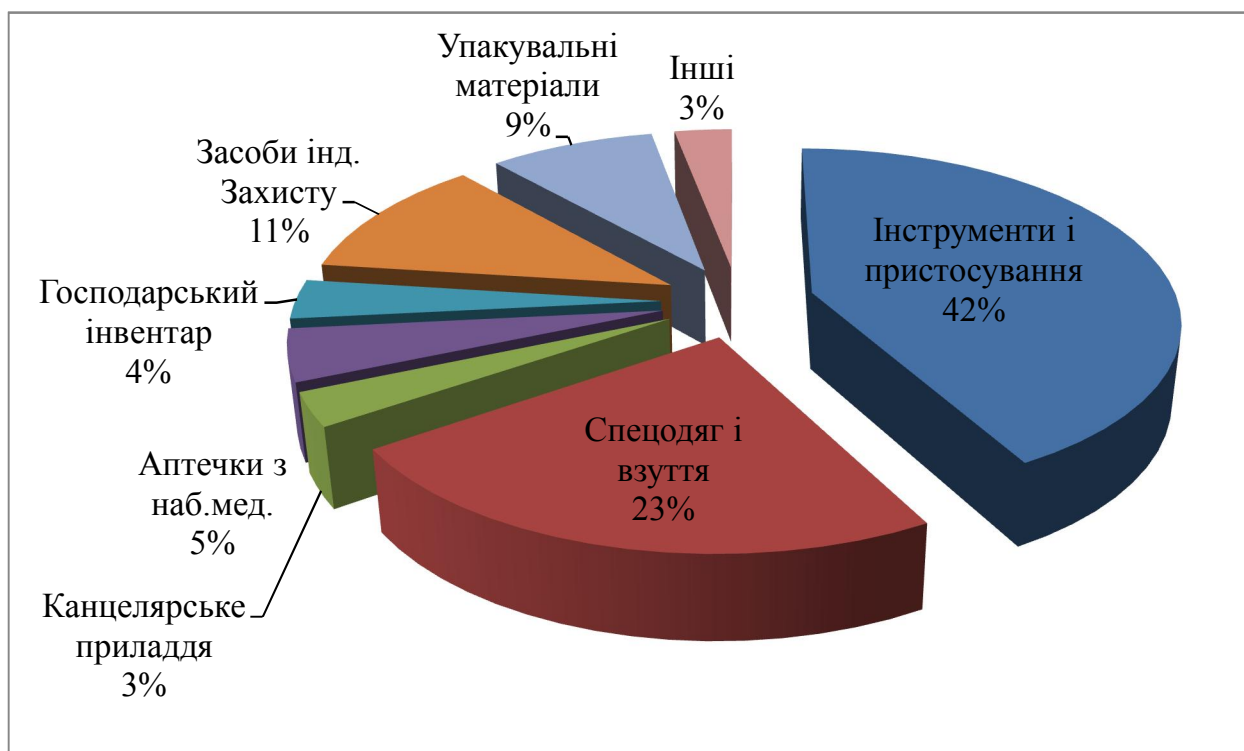

Рис. 2.8 Аналіз структури малоцінних та швидкозношуваних предметів в ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» за 2018 рік

Отже, за 2018 рік показники швидкозношуваних і малоцінних предметів зросли на 62 тис. грн. Найбільшу вагу мають такі елементи структури: інструменти і пристосування, спецодяг і взуття та засоби індивідуального захисту. Інші статті даного розділу такі як: канцелярське приладдя, пакувальні матеріали, тара, аптечки з набором медикаментів, інші також зросли, але не так суттєво.

Зазначимо, що економічний аналіз обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів – це комплексне вивчення обліку МШП, їх забезпечення з метою виявлення можливостей підвищення ефективності використання.

Цей аналіз носить комплексний характер і базується на достовірній, повній інформації для прийняття управлінських рішень. Комплексний підхід означає узгодження і одночасне дослідження у взаємозв'язку різних аспектів господарської діяльності на основі вивчення системи показників з метою отримання кінцевих результатів, визначення і вимірювання факторів, що їх зумовлюють, виявлення резервів підвищення ефективності виробництва, отримання інформації для обґрунтування управлінських рішень[66, с. 133-134].

У таблиці 2.8 наведено аналіз малоцінних та швидкозношуваних предметів за місцем знаходження в ТОВ «Тернопільська меблева фабрика».

Таблиця 2.8

Аналіз малоцінних та швидкозношуваних предметів за місцем знаходження в ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» за 2017-2018 рр.

Показники	Залишки на 31.12.2017		Залишки на 31.12.2018		Відхилення,		Темп росту, %
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питомої ваги, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
МШП, в т.ч.	252	100,0	314	100,0	62	-	124.6
МШП на складі	126	50,0	166	52.87	40	2.87	131.75
МШП в експлуатації	126	50,0	148	47.13	22	-2.87	117.46

У відповідності з класифікацією малоцінні та швидкозношувані предмети поділяються також за призначенням (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Аналіз структури малоцінних та швидкозношуваних предметів за призначенням в ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» за 2017-2018 рр.

Показники	Залишки на 31.12.2017		Залишки на 31.12.2018		Відхилення		Темп росту, %
	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питома вага, %	тис. грн.	питомої ваги, %	
1	2	3	4	5	6	7	8
МШП, в т.ч.:	252	100,0	314	100,0	62	-	124.6
1.Інструменти та пристосування	108.3	42.98	132.1	42.07	23.8	-0.91	121.98
2. Спецодяг і взуття	61.9	24.56	73.6	23.44	11.7	-1.12	118.9
3. Канцелярське приладдя	8.65	3.43	9.7	3.09	1.05	-0.34	112.14
4. Аптечки з наб.мед.	11.8	4.68	15	4.78	3.2	-1.48	127.12
5. Господарський інвентар	9.27	3.68	11.45	3.65	2.18	-0.03	123.52
6. Засоби інд. захисту	27.88	11.06	35.75	11.38	7.87	0.32	128.23
7. Упакувальні матеріали, тара	18	7.15	27	8.6	9	1.45	150
8.Інші	6.2	2.46	9.4	2.99	3.2	0.53	151.61

За даними таблиці 2.9 найбільша частка малоцінних та швидкозношуваних предметів припадає на інструменти та пристосування: у 2017 році вона становила 42,98 %, у 2018 році –42,07 %. На другому місці знаходяться спецодяг і взуття відповідно 24,56 % та 23,44 %. На третьому – засоби індивідуального захисту відповідно 11,06 % та 11,38 %. Загалом в ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» спостерігається збільшення усіх малоцінних та швидкозношуваних предметів у 2018 році в порівнянні з 2017 роком.

Отже, на ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» найбільшу частку у складі малоцінних та швидкозношуваних предметів займають МШП виробничого призначення на складі. Обсяги малоцінних та швидкозношуваних

предметів мають тенденцію до збільшення як в цілому, так і по статтям за призначенням.

Узагальнюючи результати аналізу можна відмітити, що в ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» спостерігається тенденція збільшення обсягів малоцінних та швидкозношуваних предметів, як в цілому, так і по структурі, знос малоцінних та швидкозношуваних предметів нараховується своєчасно та правильно, існують недоліки у зберіганні малоцінних та швидкозношуваних предметів, що відображається у наявності нестач та надлишків матеріальних цінностей.

Основним показником ефективності використання малоцінних та швидкозношуваних предметів є їх оборотність. Її звичайно обраховують в днях обороту шляхом ділення середніх залишків малоцінних та швидкозношуваних предметів на середньоденний товарообіг або множенням середніх залишків малоцінних та швидкозношуваних предметів на кількість днів періоду, що аналізується та діленням на товарообіг за цей період [3, с. 53-54].

Середньорічні залишки малоцінних та швидкозношуваних предметів можуть визначатися по середній хронологічній або арифметичній (за даними поточного обліку).

При обрахуванні оборотності малоцінних та швидкозношуваних предметів товарообіг прийнято брати в роздрібних цінах.

Оборотність малоцінних та швидкозношуваних предметів можна розглядати також і в кількості обертів (швидкість обертання). Швидкість обертання обраховується шляхом ділення обсягу товарообігу за період, що вивчається на середні залишки малоцінних та швидкозношуваних предметів [61, с. 312].

Оборотність матеріальних цінностей вивчають в динаміці. По підприємству встановлюють наскільки прискорилась або уповільнилась оборотність малоцінних та швидкозношуваних предметів та скільки внаслідок цього вивільнилося або додатково залучено коштів. Для визначення цієї суми, внаслідок зміни часу обертання малоцінних

та швидкозношуваних предметів, необхідно фактичний середньоденний товарообіг звітного періоду помножити на прискорення або уповільнення оборотності малоцінних та швидкозношуваних предметів в днях.

Отже, в умовах розвитку ринкових відносин все більше зростає роль аналізу, який покликаний забезпечити потребу усіх рівнів управління у своєчасній та достовірній інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень, можливості прогнозування, подальшого підвищення ефективності діяльності підприємства. Зазначимо, що зростання ролі аналізу обумовлено і ускладненням організаційних форм сучасного бізнесу, в результаті чого у центрі уваги опинились внутрішні процеси, які виникають на підприємствах, оцінка діяльності різних рівнів управління з точки зору інтересів підприємства у цілому, а також по окремих напрямках.

Висновки до розділу 2

На основі проведеного дослідження методики та організації обліку й аналізу малоцінних та швидкозношуваних предметів зроблено такі висновки:

1. Запаси є важливим елементом діяльності підприємства і займають значну частину серед його активів, важливою складовою запасів є малоцінні та швидкозношувані предмети. Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси в цілому та малоцінні та швидкозношувані предмети зокрема, і розкриття її у фінансовій звітності регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

2. Операції з обліку руху МШП, що знаходяться в експлуатації, оформляються документами, затвердженими наказом Мінстату України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів» від 22.05.96 р. № 145 та забезпечують, в основному, повноту інформації та контроль за рухом МШП. За

потребою, пропонується в підприємствах розробляти та затверджувати на місцевому рівні спеціальні форми документів (наприклад, Відомість видачі працівнику малоцінних та швидкозношуваних предметів працівникам та Відомість повернення малоцінних та швидкозношуваних предметів працівниками). Такі документи дозволять покращити оперативний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів та контроль за їх витрачанням.

3. Оцінка МШП в бухгалтерському обліку, виходячи з вимог П(С)БО 9 «Запаси», здійснюється на трьох етапах:

- первісна оцінка (при надходженні запасів);
- при вибутті запасів;
- на дату складання балансу.

При відпуску у виробництво та на інші цілі оцінка малоцінних та швидкозношуваних предметів може здійснюватися за одним з таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходжень запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Вибір методу оцінки є елементом облікової політики підприємства і не підлягає змінам без вагомих підстав. При виборі методів оцінки вибуття запасів, підприємство повинно враховувати усі переваги обраного методу .

4. З метою забезпечення належного контролю за наявністю та рухом малоцінних та швидкозношуваних предметів пропонуємо виокремити у Плані рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій три субрахунки до рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»:

1. 221 «Малоцінні та швидкозношувані предмети на складі», де обліковувалися б МШП, які перебувають на складі.
2. 222 «Малоцінні та швидкозношувані предмети передані в експлуатацію» – де обліковувалися б МШП, які передані в експлуатацію.

3. 223 «Транспортно-заготівельні витрати на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів»

4. В ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» найбільшу частку у структурі малоцінних та швидкозношуваних предметів на кінець 2017 року становлять інструменти та пристосування (108, 3 тис. грн. або 42,98%) та спецодяг та взуття (61,9 тис. грн. або 24,56%). У структурі малоцінних та швидкозношуваних предметів на кінець 2018 року найбільшу частку становлять інструменти та пристосування (132,1 тис. грн. або 42,07%) та спецодяг та взуття (73,6 тис. грн. або 23,44%). Частка засобів індивідуального захисту також є значною і становить 27,88 тис. грн на кінець 2017 року та 35,75 тис. грн. на кінець 2018 року.

В ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» спостерігається збільшення усіх малоцінних та швидкозношуваних предметів у 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 62 тис. грн.

В ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» найбільшу частку у складі малоцінних та швидкозношуваних предметів займають МШП виробничого призначення на складі. Обсяги малоцінних та швидкозношуваних предметів мають тенденцію до збільшення як в цілому, так і по кожному виду МШП за призначенням.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження теоретико-методичних основ обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів в підприємствах України, можна зробити такі висновки:

1. Одним з важливих елементів діяльності підприємства виступають запаси, які займають значну частину серед його активів, їм належить особливе місце у складі майна та домінуючі позиції у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності, при визначенні результатів господарської діяльності суб'єкта господарювання та при висвітленні інформації про його фінансовий стан. Складовою частиною запасів є малоцінні та швидкозношувані предмети.

2. Нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування МШП характеризується низкою законів, кодексів, П(С)БО, методичними рекомендаціями та інструкціями. Загалом є сформованим, але є ряд проблемних моментів які потребують подальшого розвитку та вдосконалення, про що свідчить наявність певних розбіжностей в нормативно-правовій базі щодо класифікації МШП, віднесенні малоцінних та швидкозношуваних предметів до певного виду активу, що потребує удосконалення.

3. Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси загалом та малоцінні та швидкозношувані предмети зокрема, і розкриття її у фінансовій звітності регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Детальні аспекти бухгалтерського обліку запасів розкриті в Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку запасів, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 10 січня 2007р.

Запаси є важливим елементом діяльності підприємства і займають значну частину серед його активів, важливою складовою запасів є малоцінні та швидкозношувані предмети. Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси в цілому та малоцінні та швидкозношувані предмети зокрема, і розкриття її у фінансовій звітності регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

4. Операції з обліку руху МШП, що знаходяться в експлуатації, оформляються документами, затвердженими наказом Мінстату України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів» від 22.05.96 р. № 145 та забезпечують, в основному, повноту інформації та контроль за рухом МШП. За потребою, пропонується в підприємствах розробляти та затверджувати на місцевому рівні спеціальні форми документів (наприклад, Відомість видачі працівнику малоцінних та швидкозношуваних предметів працівникам та Відомість повернення малоцінних та швидкозношуваних предметів працівниками). Такі документи дозволять покращити оперативний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів та контроль за їх витрачанням.

5. Оцінка МШП в бухгалтерському обліку, виходячи з вимог П(С)БО 9 «Запаси», здійснюється на трьох етапах:

- первісна оцінка (при надходженні запасів);
- при вибутті запасів;
- на дату складання балансу.

При відпуску у виробництво та на інші цілі оцінка малоцінних та швидкозношуваних предметів може здійснюватися за одним з таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходжень запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Вибір методу оцінки є елементом облікової політики підприємства і не підлягає змінам без вагомих підстав. При виборі методів оцінки вибуття запасів, підприємство повинно враховувати усі переваги обраного методу .

6. З метою забезпечення належного контролю за наявністю та рухом малоцінних та швидкозношуваних предметів пропонуємо виокремити у Плані рахунків активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств

та організацій три субрахунки до рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»:

- 221 «Малоцінні та швидкозношувані предмети на складі», де обліковувалися б МШП, які перебувають на складі.
- 222 «Малоцінні та швидкозношувані предмети передані в експлуатацію» – де обліковувалися б МШП, які передані в експлуатацію.
- 223 «Транспортно-заготівельні витрати на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів»

7. В ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» найбільшу частку у структурі малоцінних та швидкозношуваних предметів на кінець 2017 року становлять інструменти та пристосування (108,3 тис. грн. або 42,98%) та спецодяг та взуття (61,9 тис. грн. або 24,56%). У структурі малоцінних та швидкозношуваних предметів на кінець 2018 року найбільшу частку становлять інструменти та пристосування (132,1 тис. грн. або 42,07%) та спецодяг та взуття (73,6 тис. грн. або 23,44%). Частка засобів індивідуального захисту також є значною і становить 27,88 тис. грн. на кінець 2017 року та 35,75 тис. грн. на кінець 2018 року.

Спостерігається у ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» збільшення усіх малоцінних та швидкозношуваних предметів у 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 62 тис. грн.

Найбільшу частку в ТОВ «Тернопільська меблева фабрика» у складі малоцінних та швидкозношуваних предметів займають МШП виробничого призначення на складі. Обсяги малоцінних та швидкозношуваних предметів мають тенденцію до збільшення як в цілому, так і по кожному виду МШП за призначенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамов К. Автоматизація бухобліку «1С: Бухгалтерія». Облік матеріальних цінностей (крім товарів): прихід, видаток / К. Адамов // Дебет-кредит. 2009. №9. С. 28-45.
2. Автоматизація обліку наявності та руху виробничих запасів при використанні програмного продукту «1С: Предприятие 7.7» // Вісник Полтавської державної аграрної академії, м. Полтава, 2010 р, С. 44-49.
3. Багрій К. Л. Особливості аналізу ефективності використання матеріальних запасів підприємства / К. Л. Багрій // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. 2010. № 7(1). С. 50-58.
4. Білова Н. Надходження запасів: податковий та бухгалтерський облік / Н. Білова, Н. Дзюба // Податки та бухгалтерський облік (укр.). 2010. № 88. С. 14-46.
5. Бірюк О. Г. Формування облікової політики щодо малоцінних та швидкозношуваних предметів / О. Г. Бірюк // Фінанси, облік і аудит. Київ: КНЕУ, 2008. Вип. № 12. С. 197-203.
6. Бурдейна Л. В. Теоретичні основи аналізу забезпечення та ефективного використання виробничих запасів на підприємствах / Л. В. Бурдейна // Молодий вчений. 2015. № 3(1). С. 39-43.
7. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: [підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів – 8-ме вид., доп. і перероб.] Житомир: ПП «Рута», 2009. 912 с.
8. Бухгалтерський облік та оподаткування: [навч. посібник] / За ред. Р. Л. Хом'яка, В. І. Лемішовського. Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2008. 1112 с.
9. Бухгалтерський облік : [навч. посібник] / за ред. І. І. Сахарцевої. Київ: Кондор, 2009. 556 с.
10. Бухгалтерський облік [Текст] : підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – 460 с.
11. Бухгалтерський облік в галузях економіки: [навч. посібник] / за ред.

Свідерський Є. І. Київ: Знання, 2010, 233 с.

12. Вдосконалення управління аудитом бухгалтерської (фінансової) звітності: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.02 / О. Л. Ковбасюк; Крим: держ. аграр. ун-т. Сімферополь, 2009. 16 с.

13. Визначення економічної суті швидкозношуваних та малоцінних необоротних предметів як передумова раціональної організації їх обліку і контролю / П. Куцик, Р. Шумило // Економічний аналіз. 2010. № 6. С. 99-101.

14. Визначення потреби в оборотному капіталі при формуванні виробничих запасів / Я.Б. Дропа // Соц.-екон. дослідж. в перехід. період. 2011. Вип. 3. С. 397-410.

15. Власюк Г.В. Проблеми організації бухгалтерського обліку та шляхи їх вирішення / Г.В. Власюк // Держава та регіони. 2009. №6. С. 40-44.

16. Внутрішньогосподарський контроль : [навч. посібник] / [Л. В. Гуцален М. М. Коцупарий, У. О. Марчук]. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 496 с.

17. Волкова І.А. Фінансовий облік I : [навч. посібник] / І.А. Волкова Київ : ЦУЛ, 2008. 228 с .

18. Все про облік виробничих запасів / М.Г. Михайлов (уклад.). Суми : СОД, Вид-во «Козацький вал», 2006. 248 с.

19. Все про бухгалтерський облік. 2011р.№12, 25, 48, 110; за 2012р.№9,15,24,43.

20. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436–IV.

21. Грабова Н.М. Теорія бухгалтерського обліку. Підручник. Київ :А.С.К., 2009. 30 с.

22. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: [навч. посібник] /Б.Є.Грабовецький. Київ : ЦУЛ, 2009. 256 с .

23. Дорфман В. Облік матеріальних витрат в промисловості / В. Дорфман // Дебет-Кредит. 2010. №10. С. 32-35.

24. Єрмак О. І. Фінансовий облік I (облік активів) : [навч. посібник] /О.І.Єрмак. Київ : Слово, 2008. 376 с.

25. Задорожний, З. В. Облік інших витрат і доходів звичайної діяльності

- [Текст] / З. В. Задорожний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – № 6. – С. 20-23.
- 26.Задорожний, З. В. Облік надзвичайних витрат і доходів [Текст] / З. В. Задорожний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2002. – № 1. – С. 54-58.
- 27.Задорожний, З. В. Управлінський облік [Текст] : навч. посіб. / З. В. Задорожний, І. Є. Давидович, І. Я. Омецінська. – Київ : ХАЙТЕК ПРЕС, 2010. – 280 с.
- 28.Задорожний, З. В. Облік інших витрат і доходів звичайної діяльності [Текст] / З. В. Задорожний // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – № 6. – С. 20-23.
- 29.Задорожний, З. Логістичні витрати та їх класифікація [Текст] / Зеновій Задорожний, Анна Грицишин // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2017. – Вип. 2. – С. 109-117.
- 30.Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996 – XIV.
- 31.Заруба І. Малоцінні та швидкозношувані предмети: особливості обліку // Все про бухгалтерський облік. 2008. №108. С. 6-9.
- 32.Зелікман В. Д. Удосконалення системи обліку малоцінних і швидкозношуваних предметів в умовах металургійного підприємства / В. Д. Зелікман, Л. Є. Карнобацька // MateriályIVmezinárodní vědecko-praktická konference «Věda: teorieapraxe – 2008». – Díl 2. Ekonomická vědy: Praha. Publ. House «EducationandScience» s.r.o. 80 stran. S. 48-50.
- 33.Золотухін О. Облік інструментів / О. Золотухін // Главбух. 2010. № 8. С. 37-46.
- 34.Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. Мінфіном України №291 від 30.11.99 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
- 35.Кесарчук Г. С. Облік МШП: актуальні проблеми та шляхи вдосконалення / Г. С. Кесарчук, М. В. Машика // Науковий вісник

Ужгородського університету. 2014. Вип. 1. С. 223–227. (Сер. «Економіка»).

36. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика : [підручник]. / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній – 2-ге, перероб. і доп. Львів : Магнолія 2008. 440 с.

37. Крамаренко Г.О., Фінансовий аналіз : [підручник] / Г.О. Крамаренко. Київ: ЦУЛ, 2008. 392 с .

38. Крупка, Я. Д. Бухгалтерський облік в будівництві [Текст] : навч. посіб. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Р. О. Мельник. – Тернопіль : ПП«Принтер-інформ», 2004. – 514 с.

39. Кузьмінська О.Е. Напрями аналізу виробничих запасів підприємств / О.Е. Кузьмінська // Вчені записки: зб. наук. пр. / Мін-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». 2014. № 16. С. 174-180.

40. Куцик П. О. Визначення економічної суті швидкозношуваних та малоцінних необоротних предметів як передумова раціональної організації їх обліку і контролю / П. О. Куцик, Р. Р. Шумило // Економічний аналіз. 2010. №6. С. 99 –102.

41. Куцик П. О. Оцінка сучасного стану обліку і контролю малоцінних і швидкозношуваних активів / П. О. Куцик, Р. Р. Шумило // Науковий вісник Ужгородського університету. 2010. Вип. 29, ч. 2. С. 18-20. (Сер. «Економіка»).

42. Логістика виробничих запасів підприємства / М. В. Свіщов, Т. В. Божкова // Пробл. лег. и текстил. пром-сти. 2009. № 1. С. 50-53.

43. Лопатіна В.В. Економічна сутність виробничих запасів / В. В. Лопатіна // Наукові праці. Економіка. 2012. № 177 (189). С. 67-71.

44. Макаренко А.П. Стан та перспективи обліку виробничих запасів / Макаренко А.П., Ярданова Т. Г. // Соціально економічний розвиток / Матеріали XXXII Міжнародної науково практичної конференції, Чернівці, 18-19 січня 2016 р. Т. 3. Київ: Науково-видавничий центр «Лабораторія думки», 2016. С. 4-6.

45. Макаренко А. П. Фінансовий облік І: [навч. посібник]. Видання 2-ге, доповнене, перероблене [гриф МОН України] / А. П. Макаренко, О. М. Панченко, Г. М. Безкоста. Запоріжжя: ЗДІА, 2017. 400 с.

46. Макаренко А. П. Шляхи удосконалення організації обліку та аудиту товарно-матеріальних цінностей на підприємстві / А. П. Макаренко, І. О. Литвиненко // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Вип. 2 (11). Полтава: ПДАА. 2015. С. 33-39.

47. Меліхова Т. О. Концептуальні основи відображення в обліку надходження ТМЦ та обладнання та обґрунтування віднесення їх до капітальних інвестицій або до запасів / Меліхова Т. О. Манойло Т. В. // Матер. Міжн. Науково практ. конф. «Економіка і менеджмент – 2013: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку», 24-25 квітня 2014 р. Т. 5: збір. наук. праць. м. Дніпропетровськ: Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, 2014. С. 33-35.

48. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [Електронний ресурс]: затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2 (із змінами та доповненнями) Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=293629&cat_id=293536.

49. Мошенський С. З. Олійник О.В. Економічний аналіз. Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. / За ред. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2007. 704 с.

50. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»» від 20.10.1999 р. № 246.

51. Наказ Міністерства фінансів України «Про Інструкцію по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків» від 11.08.94 р. № 69.

52. Наказ Міністерства статистики України «Про затвердження типових форм первинних облікових документів з обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів» від 22.05.96 р. № 145.

53. Нашкерська Г.В. Фінансовий облік: [навч. посібник] / Г. В. Нашкерська. Київ : Кондор, 2009. 503 с.
54. Облік і аудит : [навч. посібник] / [Л.Г. Смоляр, Р.Ю. Овчарик, О. В. Кам'янська]. Київ : Ліра, 2013. 616 с.
55. Облік основних господарських операцій в бухгалтерських проводках: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н.М. Грабова, Ю.Г. Кривоносів. 3-тє вид., доп. Київ : А.С.К., 2009. 416 с.
56. Озерова О. Особливості обліку канцелярських товарів / О. Озерова // Главбух. 2010. № 8. С. 48-54.
57. Омелянович М. Оцінка вибуття запасів: вивчаємо методи / М. Омелянович // Все про бухгалтерський облік. 2011. №47. С. 19.
58. Передумови створення методики з розрахунку нормативів виробничих запасів матеріально-технічних ресурсів / Л. М. Киба // Актуал. пробл. економіки. 2010. № 9. С. 159-168.
59. Петрів О. І. Бухгалтерський та податковий аспекти обліку малоцінних необоротних матеріальних активів: основні відмінності та неузгодженості, проблеми обліку / О. І. Петрів // Науково-інформаційний вісник «Економіка». 2013. №7. С. 381-387.
60. Пісочний, С. Малоцінка на підприємстві / С. Пісочний // Все про бухгалтерський облік. 2010. № 24 (15.03.2010). С. 6-8.
61. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291 // Галицькі контракти. Додаток. «Документи для роботи». 2010. № 34. С. 99-106.
62. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/fizichn-im-osobam/zakonodavstvo/kodeksi/53771.html>.
63. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 №246 (із змінами та доповненнями) Режим доступу:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

64. Помогаєв В. Облік виробничих запасів/ В. Помогаєв // Дебет-Кредит. 2009. №3. С. 30-33.
65. Попович П.Я. Економічний аналіз та аудит на підприємстві / П.Я. Попович. 3-є, вид. перероб. і доп. Тернопіль: Економічна думка, 2010. 209 с.
66. Проблеми та напрямки вдосконалення обліку МШП / О. П. Бик, О. А. Нужна // Актуальні питання економічних наук. 2015. С. 126-129.
67. Сажинець С. Й. Актуальні питання розвитку системи обліку оборотних малоцінних та швидкозношуваних матеріальних активів на підприємстві / С. Й. Сажинець // Вісник Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». 2012. №721. С. 219-225.
68. Серединська В.М. Економічний аналіз : [навч. посібник] / В.М. СерединськаО.М.Загородна, Р.В.Федорович; за ред.. проф. Р.В.Федоровича. Тернопіль: Видавництво Астон, 2010. 416 с.
69. Сук Л. К. Фінансовий облік: [навч. посібник] / Л.К. Сук, П.Л. Сук. 3'є вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2016. 663 с.
70. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств: [навч. посібник] /Н.В. Тарасенко.Київ : Алерта, 2003. 485 с.
71. Термінологічний словник з бухгалтерського обліку, економічного аналізу і аудиту для студентів економічних спеціальностей / Уклад.: Л.М. Чернелевський та ін.; Нац. ун-т харч. технологій. Київ : 2010. 82 с.
72. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : [навч. посібник] / Н.М. Ткаченко. Київ : Алерта, 2011. 923 с.
73. Фалінська М. Економічна сутність та аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів / М. Фалінська // Галицький економічний вісник. 2012. № 6(39). С. 132-137.
74. Фінансовий облік: [підручник]/ Я. Д.Крупка, З. В. Задорожний, Н. Я. Микитюк, та ін.Київ : «Хай-Тек Пресс», 2011. 544 с.
75. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз: [підручник] / Ю. С. Цал-Цалко. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

76. Чеснакова Л. С., Алексєєва А. В., Масалітіна В. В. Бухгалтерський облік : [навч. посібник] / Л. С. Чеснакова. Київ : КНТЕУ, 2009. 397 с.

77. Шмиголь Н.М., Антонюк А. А., Нестеренко А. А. Роль і місце аналізу виробничих запасів у системі управління ресурсним потенціалом підприємства // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2015. № 5. С. 102-106.